

دانشکده فرهنگ و ارتباطات

پروژه برای دریافت درجه کارشناسی

رشته مدیریت فرهنگی

عنوان :

«بررسی آس‌بی‌های پژوهش و پژوهشگران شهرداری منطقه ۱۳»

استاد راهنما:

سرکار خانم نفسه آقاجانی

نام دانشجو:

ندا افچنگی

بهار ۱۳۹۳

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشکده فرهنگ و ارتباطات

پروژه برای دریافت درجه کارشناسی

رشته مدیریت فرهنگی

عنوان :

«بررسی آسی‌بهای پژوهش و پژوهشگران شهرداری منطقه ۱۳»

استاد راهنما:

سرکار خانم نفیسه آقاجانی

نام دانشجو:

ندا افچنگی

بهار ۱۳۹۳

تشکر و قدر دانی

جا دارد از سازمان معاونت فرهنگی و همچنین از بخش مطالعات سرکار خانم آواز و اساتید محترم و سرکار خانم آقاجانی و خانواده ام که در طول دوران تحقیق با صبر و شکیبایی در تهیه این کار تحقیقی مرا یاری داده اند نهایت تشکر و قدردانی را بعمل آورم.

چکیده:

هدف این پژوهش، بررسی عوامل مشوق و آسایبهای بازدارنده پژوهش و پژوهشگران منطقه ۱۳ می باشد.

جامعه آماری این پژوهش کلیه پژوهشگران این منطقه ۱۳ می باشد و این پژوهش به روش پیمایشی انجام شده است. برای گردآوری اطلاعات از پرسشنامه به عنوان یک ابزار متدوال و رایج در انجام تحقیقات استفاده نموده و برای توصیف اطلاعات از نرم افزار SPSS استفاده شد. با بررسی پرسشنامه ها و جواب پاسخگویان که پژوهشگران منطقه ۱۳ بودند باید اذعان داشت که با توجه به فرضیات که اولی با افزایش بروز رسانی منابع علمی بانک اطلاعاتی معتبری به طور متوسط خواهی م داشت و دومی که بین بودجه و کتابهای علمی رابطه وجود ندارد. و مقایسه جواب سوالات، همواره عوامل بی شماری بر میزان عملکرد پژوهشگران تاثیر گذارند و با توجه به جامعه آماری و حوزه مورد بررسی که تنها یک منطقه می باشد نتیجه این بررسی را نمی توان بطور کل به همه پژوهشگران تعمیم داد.

کلید واژه:

پژوهش، پژوهشگران، آسیب پژوهش، شهرداری ناحیه ۱۳

فهرست مطالب

فصل اول: طرح تحقیق (کلیات پژوهش)

۱	۱-۱ مقدمه
۲	۲-۱ بیان مسئله
۳	۳-۱ ضرورت پژوهش
۴	۴-۱ اهداف طرح
۴	۵-۱ سوالات تحقیق و فرضیه کلی
۴	۶-۱ فرضیه های تحقیق

فصل دوم: ادبیات تحقیق

۱۲	۱-۲ مقدمه
۱۳	۲-۲ مبانی نظری تحقیق
۲۰	۳-۲ پیشینه تحقیق
۲۲	۴-۲ جمع بندی و نتیجه گیری

فصل سوم: روشهای تحقیق

۳۰	۱-۳ مقدمه
۳۰	۲-۳ روش اجرای پژوهش
۳۰	۳-۳ جامعه تحقیق
۳۲	۴-۳ جامعه نمونه و روش نمونه گیری
۳۲	۵-۳ ابزار جمع آوری اطلاعات
۳۲	۶-۳ تجزیه و تحلیل اطلاعات

فصل چهارم: یافته های تحقیق (داده ها و تجزیه و تحلیل آنها)

۳۴	۱-۴ مقدمه
۳۵	۲-۴ توصیف اطلاعات (ارائه داده ها)
۵۷	۳-۴ تحلیل اطلاعات (آزمون فرضیه)

فصل پنجم: بحث و نتیجه گیری

۶۱

مقدمه

۶۲

بحث و نتیجه گیری

۷۷

پی‌شنهادها

۸۰

فهرست منابع

فصل اول

طرح تحقیق (کلیات پژوهش)

مقدمه:

حرکت مرکز جهانی، در دوره جدید بر مبنا و نظام و راهبردهای خاصی استوار بوده است و یکی از راهبردهای مهم آن پژوهش محوری است، و در همه برنامه‌ها این راهبرد باید انعکاس یابد و بویژه معاونت پژوهش و برنامه‌های آن باید این اصل محوری را نمایان سازد. اندیشه ورزی وجه تمایز انسان است یعنی هر انسانی، در درون خود نوعی پژوهش و کاوش ذهنی برای کشف مجهولات دارد و اگر این جست و جو و پژوهش را روح تفکر بدانی؛ به خطا نرفته‌ای. به همین دلیل می‌توانی بگویی که پژوهش وجه تمایز انسان همان تفکر و اندیشه ورزی و پژوهشگری است.

در این فصل پژوهش که به معنای گردآوری مفاهیم و مفردات موجود است، حداقل دارای دو معنا است: معنای اول پژوهش گردآوری معلومات و مفردات موجود حول موضوع معین است بدون آن که قالب و چهارچوب تازه‌ای بدان بخشیده شود، این معنا به فیش برداری نزدیک است. معنای دوم پژوهش آرایه مطالب گردآوری شده در چارچوب‌های جدید است؛ به گونه‌ای که آن مطالب، سامان و نظم و شکل جدیدتری به خود می‌گیرد. همچنین عبارت است از اندیشه‌ای که مجموعه‌ای از واقعیات یا حوادث و یا گزاره‌ها را تفسیر می‌نماید، و نظریه پردازی در واقع پژوهش روشمندی است که به اندیشه دست می‌یابد که مجموعه‌ای از مجهولات را روشن و گروهی از گزاره‌ها را تفسیر می‌نماید. بنابراین اندیشه آدمی از طرح سوال و گردآوری آغاز و به پژوهش می‌رسد و هر گاه پژوهش عمیق‌تر شد، نظریه پردازی شکل می‌گیرد. و نکته مهم این است که نظریه‌ها همه در یک سطح نیستند و گاهی، نظریه‌هایی مثل اصالة الوجود در حکمت متعالیه در لایه‌های عمیق و فراگیری و منظومه‌های ژرف علمی قرار می‌گیرند.

بیان مسئله:

اهمیت پژوهش در پی‌شبرد علم مسأله انکار ناپذیر است و مشکل این است که نمی‌توان مسایل بومی را با مبانی نظری که در اطراف و در غرب وجود دارد توضیح داد به همین دلیل پاسخی که به سوالات پژوهش داده می‌شود یا توضیحی ناقص است یا موضوعات چنان تغیری می‌کند که از مسأله بومی خارج شده و به مسأله‌ای بدون اولویت یا غیر مرتبط تبدیلی می‌شود.

دکتر محمد سعیدی مهر استاد دانشگاه علامه طباطبائی در رابطه با این آسیب پژوهش می‌گوید که وضعیّت پژوهش تا حدودی مطلوب نیست پژوهش موفق زمانی اتفاق می‌افتد که با آموزش همراه باشد که در سیستم کشورمان این هماهنگی بین آموزش و پژوهش وجود ندارد با بررسی خروجی‌های پژوهشی در نظام آکادمیک فعلی مشکلات متعددی را می‌بینیم که مهمترین آن مسأله روش تحقیق است. طبق آمار از دانشگاه‌ها بسیاری دیده شده که حتی برخی از دانشجویهای دکتری مقدمات اولیه تحقیق را نمی‌دانند.

اغلب پژوهشگران جامعه مشکلات فراوانی در راه پژوهش خود دارند که اغلب مشکلات مربوط به دستیابی به منابع معتبر می‌باشد که مراکز پژوهشی پژوهشهای خود را در اختیار پژوهشگران نمی‌گذارند. متأسفانه در ایران هیچ مرکز مشخصی برای دسترسی به تمام پروژه‌های انجام شده در یک حوزه وجود ندارد.

مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران مسوول اصلی جمع‌آوری پژوهش‌ها است. اما در این سایت تنها می‌توان چکی‌ده پایان‌نامه‌ها را دریافت کرد آن هم نه همه پایان‌نامه‌ها بلکه تعدادی از جدیدی‌ها و در برخی موارد فقط عنوان پژوهش‌ها آنجا است.

در نتیجه این تحقیق به بررسی چالش‌ها و کمبودهای مطرح شده در امر پژوهش پرداخته شده است که مشکل اصلی در حوزه کاری پژوهشگران می‌باشد.

پژوهش خود دارای ابعاد متفاوتی است:

۱- فرهنگ و روش تحقیق ۲- پژوهش علمی ۳- تقویت حس تفکر ۴- نیروی انسانی مستعد علمی

نبود سی‌است مناسب پژوهشی را در نتیجه فقدان نظام خاص تشکیلاتی برای فعالیتهای پژوهشی

نبود واحد کنترل و ارزیابی و هدایت فعالیتهای پژوهشی

سطحی نگری و عوام‌گرایی بر فعالیتهای پژوهش

عدم بودجه کافی و سرمایه‌گذاری

نبود رقابت میان پژوهشگران

- ۱- منابع و ابزار تحقیق
- ۲- اعتبارات و بودجه
- ۳- موانع علمی که برسر راه پژوهشگران
- ۴- ساختار آموزشی پژوهشگران
- ۵- ارتباطات داخلی و بین المللی پژوهشگران با پژوهش
- ۶- نظام آموزشی
- ۷- سیاست گذاری های پژوهشی

ضرورت پژوهش:

این تحقیق باعث می شود تا شناخت ما نسبت به پژوهش و پژوهشگر افزایش پیدا کند و عمق اطلاعات در زمینه پژوهش زیاد شود و به عبارت دیگر افزایش دانش موجود در رابطه با پژوهش را در بردارد. با عنایت به فضای مقاله و تحولاتی که در دنیای امروز رخ داده پرداختن به پژوهش و احیای آن بایسته است دنیای پرتلاطم علم و دانش امروز در هر زمینه ای نیاز به دقت و موشکافی نیازهای هر عصر نسل و حتی فصل را دارد. چراکه واقعیتهای مکتوب و مستند نشان می دهد که حرکت پژوهش مداری باعث پیشرفت و ترویج بوده و هیچ گاه در هیچ شرایطی از رونق نیافتاده است.

شناسایی مسایل مورد نیاز فراتر از نظریه پردازی است و از نظر دانشمندان به دو اصل معتقدند:

۱- پژوهش قلب آموزش است ۲- بدون پژوهش تصمیم گیری نکنیم .

و همچنین شناسایی آسیب های برون شخصی معطوف به پژوهشگران مثل نداشتن جرأت فکری و روحی ، تک ساختی شدن فکر و مطالعه کوتاه بینی و اندک بینی در پژوهش ، ریاست طلبی ، منفعل بودن، ایده گرایی ضرورت تحقیق در این مورد را نمایان می کند

با انجام این تحقیق مشکلات و موانع پژوهشگران این بخش از سازمان بررسی می شود و مسئولان و مدیران از محقق نشدن هدفشان در پژوهش آگاهی پیدا می کنند و این تحقیق باعث می شود بتوان بخشی از مشکلات آنان را حل کنند و بررسی دگی کنند.

و دلیل اینکه چرا کارایی آنان در سطح منطقه پایینی است و تمایلی به انجام تحقیقات ندارند را بررسی می شود.

اهداف طرح (اهداف کلی و اهداف جزئی):

در پژوهش حاضر دو هدف کلی مورد توجه می باشد:

اهداف تحقیق:

۱- اهداف کلی:

بررسی آسب های پژوهش و پژوهشگران در معاونت فرهنگی شهرداری بخش مطالعات در (منطقه ۱۳)

۲- اهداف جزئی:

- ۱- شناسایی منابع و ابزار تحقیق
- ۲- بررسی اعتبارات و بودجه
- ۳- بررسی موانع علمی که بر سر راه پژوهشگران می باشد
- ۴- بررسی ساختار آموزشی پژوهشگران
- ۵- بررسی ارتباطات داخلی و بی‌ن‌المللی پژوهشگران با پژوهش
- ۶- بررسی نظام آموزشی
- ۷- بررسی سیاست گذاری های پژوهشی

سوالات تحقیق و فرضیه کلی:

سوال اصلی:

۱- چه مشکلاتی بر سر راه پژوهشگران بخش مطالعات معاونت فرهنگی منطقه ۱۳ است؟

سوالات فرعی:

۲- آیا منابع و ابزار تحقیق بر کار پژوهشگران تاثیر می گذارد؟

- ۳- آیا انگیزه مالی باعث رشد کار پژوهشگران می شود؟
- ۴- آیا موانع علمی که بر سر راه پژوهشگران است باعث کاهش کارایی آنان می شود؟
- ۵- اعتبارات و بودجه بر کار پژوهشگران چقدر تاثیر گذار است؟
- ۶- چقدر نظام آموزشی بر روی کار پژوهشگران موثر است؟
- ۷- آیا بایده پژوهشگران روابط بین المللی با پژوهش داشته باشد؟
- ۸- سیاستگذاری های پژوهشی چه کمکی به پژوهشگران می کند؟

فرضیه های تحقیق:

- ۱- بین اعتبارات و ابزار و منابع تحقیق ارتباط وجود دارد.
- ۲- بین ساختار آموزشی و موانع علمی ارتباط وجود دارد.

تعریف واژه ها و اصطلاحات:

انواع پژوهش

بر مبناهای مختلف ، انواع پژوهش وجود دارد .

پژوهش پایه (بنیادی) و پژوهش کاربردی

پژوهش پایه‌ای می‌تواند زمی‌نه «پژوهش کاربردی» را فراهم آورد، اما در وهله اول متوجه کاربرد آن در زندگی انسان‌ها نیست. در حالی که پژوهش‌های کاربردی دارای جنبه عملی و مستقیماً متوجه حل مشکلات جامعه و بشریت می‌باشند. در ضرورت انجام این دو دسته از مطالعات شکی نیست. به عنوان مثال تصمیم‌گیری‌رندگان سیاسی هر کشور به جهت کسب توانایی در اداره عملی جامعه، نیازمند پژوهش‌های کاربردی می‌باشند و این دسته از پژوهش‌ها خود متکی بر پژوهش‌های پایه‌ای هستند.

روش شناسی پژوهش

هر رشته علمی رویکردها و راهبردها و روش‌های خاصی برای شناسایی و تحلیل و راه حل‌یابی مسائل مربوطه دارد. بر این اساس انواع روش شناسی‌های پژوهش وجود دارد: روش شناسی پژوهش در علوم پایه (فیزیکی، شیمی و ...)، روش شناسی پژوهش در فناوری و مهندسی، روش شناسی پژوهش در علوم سازمانی و مدیریتی، روش شناسی پژوهش در علوم اجتماعی، روش شناسی پژوهش در ادبیات، روش شناسی پژوهش در هنر و روش شناسی پژوهش در علوم می‌ان رشته‌ای (پژوهش می‌ان رشته‌ای) (گلستان هاشمی، ۱۳۹۱).

مطالعه اکتشافی و مطالعه تفصیلی (مطالعه اصلی)

مطالعه اکتشافی، مطالعه‌ای مقدماتی است. که بنا بر نوع تحقیق عمدتاً از طریق مطالعات کتابخانه‌ای، مشاهده، و مصاحبه شکل می‌گیرد. علت انجام مطالعات اکتشافی عبارتند از:

۱- غنی کردن پرسش پژوهش خود.

از طریق مطالعات اکتشافی اهداف مطالعه خود را بهتر شناخته و حوزه معرفتی خود پی‌رامون موضوع مورد نظر را گسترش می‌دهی. قابل توجه است که مطالعات اکتشافی به دنبال شناخت اجمالی و کلی از مساله زوایی مختلف بحث و دیدگاه‌های مختلف در این زمی‌نه می‌باشند.

۲- مطالعه و پرس و جو از اهل فن به جهت شناخت منابع و متون اصلی پژوهش. به عبارت دیگر امکانات مورد نیاز پژوهش و امکانات موجود خود را می‌شناسی. (مصاحبه می‌تواند در مطالعات اجتماعی با نمونه‌ای از

افرادی باشد که قرار است تا دربارهٔ موضوعی پی‌رامون ایشان به تحقیق بپردازیم. مطالعهٔ اکتشافی، کوشش پژوهشگر به جهت کسب آگاهی اجمالی از کاری است که درصدد انجام آن می‌باشد. مطالعهٔ اکتشافی شبیه مطالعهٔ اجمالی یک کتاب است که در آن با مروری اجمالی بر عنوان کتاب، فهرست مطالب آن و فصول مختلف آن آمادهٔ مطالعهٔ تفصیلی می‌گردیم. مطالعات اکتشافی پیش‌زمینهٔ مطالعات اصلی می‌باشند. بسیاری تصور می‌نمایند که پژوهش یافتن پاسخ پرسش‌های آن است. در حالی که پژوهش در درجهٔ اول یافتن پرسشی اصلی و شایستهٔ پرسیدن و پژوهش کردن است. شخصیت علمی دانشجو در گرو استحکام رسالهٔ پژوهشی وی و شخصیت رسالهٔ پژوهشی وی در گرو پرسش‌های مندرج در آن است. از این رو هر چه پژوهش‌های اولیهٔ جدی تر گرفته شوند، بر ارزش نهایی کار علمی شما افزوده می‌شود.

پژوهش‌های توصیفی و پژوهش‌های تحلیلی

پژوهش توصیفی

این دسته از پژوهش‌ها دارای صورتی «گزارشی» بدون تأکید بر علت‌یابی مساله می‌باشند. مانند: گزارش یک واقعه و یا یک اندیشه که در آن تنها به آنچه موجود است و نه چرایی امر موجود توجه می‌شود. برخی از محققان، مطالعات توصیفی در حوزهٔ وقایع تاریخی (زمان گذشته و نه زمان کنونی) را تحت عنوان پژوهش‌های تاریخی جدا از پژوهش‌های توصیفی مورد مطالعه قرار می‌دهند. صرف نظر از جنبهٔ روش‌شناسی خاص مطالعات تاریخی، بسیاری از آنها هم‌واجد ویژگی گزارشی بودن می‌باشند. یکی از روش‌های که به تازگی مورد توجه محققان قرار گرفته‌است، پژوهش‌های آنلاین می‌باشد.

در این پژوهش‌ها توزیع پرسشنامه آنلاین محور پژوهش را تشکیل می‌دهد.

مهم‌با نمودن پرسشنامه آنلاین - چگونه یک تحقیق آنلاین را مدی‌ری‌ت کنی‌م؟

فرض کنی‌د که تصمی‌م گرفته‌ای‌د که یک پژوهش آنلاین انجام دهی‌د. سؤالاتی در ذهنتان هست که می‌لی‌د پاسخ داده شوند در حالی که به دنبال راه سری‌ع و ارزانی برای کسب اطلاعات از مشتری‌ان، ارباب رجوع و غیره می‌باشی‌د. اولی‌ن و مهمتری‌ن چیزی که بای‌د در مورد آن تصمی‌م بگی‌ری‌د این است که هدف تحقیق چی‌ست. مطمئن شوی‌د که می‌توانی‌د طی عباراتی این اهداف را به صورت سؤال و موارد قابل اندازه‌گیری بی‌ان کنی‌د. اگر نمی‌توانی‌د این کار را انجام دهی‌د، بهتر است که به دی‌گر ابزارهای جمع‌آوری داده‌ها نظی‌ر گروه‌های تحت نظر و دی‌گر روش‌های کیفی رو آوری‌د. تحقیقات آنلاین بی‌شتر بر روی جمع‌آوری داده‌های «کی‌فی» تمرکز دارند.

۱- اهداف اساسی تحقیق را مرور کنی‌د. به دنبال کشف چه چیزی هستی‌د؟ به عنوان نتی‌جه تحقیق چه کاری می‌خواهی‌د انجام دهی‌د؟ تحقیقات آنلاین تنها یکی از راه‌های جمع‌آوری داده‌ها و کمی کردن چشم اندازه‌ها هست.

۲- تمامی آیتمهای اطلاعات مربوط را که می‌خواهید داشته باشید، تصور کنید. گزارش نهایی چگونه خواهد بود؟ چه نمودارها و اشکالی تهیه خواهند شد؟ چه اطلاعاتی برای اطمینان از اینکه عمل مورد نظر انجام شده نیاز داری؟

۳- هر موضوعی در آیتمهای ۱ و ۲ را بر اساس ارزش آن موضوع رتبه بندی کنید. آیتمهای یک و دو را برای اطمینان از اینکه اهداف، موضوعات و اطلاعات مورد نیاز کامل هستند، دوباره ببینید. به خاطر داشته باشید که نمی‌توان با پرسیدن سؤالات نادرست، مشکل را حل کرد.

۴- سهولت یا سختی مهمی نمودن اطلاعات در هر کدام از موضوعات برای پاسخگو چگونه است؟ اگر سخت است، آیا راه دیگری برای کسب اطلاعات با پرسیدن سؤالات دیگری وجود دارد؟ شاید این مهمترین قدم باشد. تحقیقات آنلاین بایستی دقیق، واضح و رک باشند. با توجه به ماهیت «وب» و عدم استحکام همراه با آن، اگر پرسشنامه شما هم بسیار پیچیده باشد و به راحتی قابل فهم نباشد، نرخ کسانی که کار را ول می‌کنند، بالا خواهد بود.

۵- دنباله‌ی مناسبی برای موضوعاتی که بایز بدون جهت گیری باشند، خلق کنید. مطمئن شوید سؤالاتی که اول پرسیده می‌شوند، نتیجه سؤالی که بعداً پرسیده می‌شود را تحت تأثیر قرار ندهد. گاهی فراهم نمودن اطلاعات فراوانی واضح نشان دادن هدف تحقیق، خود می‌تواند باعث جهت گیری شود. هنگامی که دنباله‌ای از موضوعات داشته باشید، می‌توانید برنامه‌ی اولی‌های از یک تحقیق داشته باشید. اضافه کردن یک متن در مقدمه که به توضیح پروژه پرداخته و انتظارات مورد نظر از پاسخ دهنده را ذکر می‌کند، پسندیده‌است. داشتن عباراتی در پایان برای تشکر و نیاز اطلاعاتی در مورد اینکه چگونه می‌توانند پس از انتشار از نتیجه تحقیق آگاه شوند، کاری حرفه‌ای است.

۶- نوع سؤالاتی که برای پاسخ دهی مناسبترین بوده و از قدرت کافی برای برآورده ساختن نیازهای تحلیلی برخوردارند را تعیین نمایید. بدین معنی که آیا می‌خواهید از سؤالات متن باز، دوگزینه‌ای، چند گزینه‌ای، رتبه دهی، مقیاسی یا مجموع ادامه دار (مقیاس نرخی) استفاده نمایید. در اینجا خط درستی وجود دارد که بایستی از روی آن عبور کنید؛ عموماً پیش نیازهای تجزیه و تحلیلی قوی به سمت طرح سؤالات پیچیده تر رهنمون می‌شوند. به هر حال چند ابزار وجود دارد که می‌تواند کار را راحت تر کند:

- صفحات بخش بندی شده - از اینکه تحقیقات در یک صفحه گسترده که نیاز به پای‌ین رفتن مداوم داشته باشد، پرهیز کنید. به عنوان یک ضرورت، صفحات بخش بخش شده ارائه کنید. در عین حال از اینکه تنها یک سؤال در هر صفحه داشته‌باشید نیز دوری کنید. زیرا این مورد باعث زیاد شدن مدت زمان مورد نیاز برای تکمیل تحقیق شده و احتمال ترک کردن تحقیق را بالا می‌برد.
- پرسیدن منطقی - به منظور هوشمند کردن تحقیقتان از پرسیدن منطقی استفاده کنید. از جملاتی نظیر «اگر به سؤال اول پاسخ منفی دادید، آنگاه به سؤال چهارم جواب دهید» پرهیز کنید. این

کار باعث دلزدگی پاسخ دهنده شده و نرخ ترک را بالا می‌برد. تحقیق را طوری طراحی کنید که از منطق صفحه استفاده می‌کند؛ بدین ترتیب، مسیر سؤالات درست به صورت خودکار بر اساس پاسخهای پیشین تعیین می‌شوند.

۷- سؤالات را بنویسید. ممکن است که نیاز باشد برای هر موضوع چند سؤال نوشته شده و بهترین آنها انتخاب شود. ممکن است که حتی بهتر باشد که تحقیق به چند بخش تقسیم شود.

۸- توالی سؤالات را مشخص کنید تا بدون جهت‌گیری باشند.

۹- تمامی مراحل فوق را تکرار کنید تا هر سوراخ بزرگی را پیدا کنید. آیا پرسشها واقعاً پاسخ داده شده اند؟ آیا کسی آنها را برای تان مرور کرده است؟

۱۰- مدت تحقیق را زمان بندی کنید. یک تحقیق باید کمتر از پنج دقیقه طول بکشد. با سه تا چهار سؤال در دقیقه شما محدود به حدود پانزده سؤال می‌شوی. یک سؤال متنی باز، معادل سه سؤال چند گزینه‌ای است. اغلب نرم افزارهای آنلاین، مدت زمانی که پاسخگو صرف پاسخ دادن به پرسشها صرف می‌کند را محاسبه می‌کنند.

۱۱- تحقیق را بین بیست نفر یا بیشتر پیش آزمون کنید. بازخور آنها را همراه با جزئیات بگیری. آنها در مورد کدام قسمت عدم اطمینان داشتند؟ آیا سؤالی در مورد آن داشتند؟ آیا آنها نسبت به آنچه که شما خواسته بودید، بد فهمی داشتند؟ آیا دیدگاهی داشتند که در پرسشها و پاسخها منعکس نشده بود؟

- یک راه آسان برای این کار ایجاد یک بررسی دیدیگر با تعدادی سؤال پاسخ آزاد همزمان با پروژه اصلی تان است که می‌توان آن را تحقیق بازخور نامید.
- تحقیق اصلی را به گروه آزمایشی ای‌میل کرده و پس از آن تحقیق بازخور را نیز برای‌شان بفرستید
- با این روش، می‌توانید نظرات گروه آزمایشی تان را در مورد چگونگی عمل و نیز کاربردی بودن تحقیق اصلی تان را با استفاده از تحقیق بازخور کسب کنید.

فصل دوم

(ادبیات تحقیق)

مقدمه:

فراگیری بودن واقعیت و تاریخ، پژوهشگر را صرف نظر از منظورش، تفریب با همه ی شاخه های دیگرمعارف پیوند می دهد. این از آن روست که از پیش نمی توان گفت گزارش روی دادهای جهان باید چه چیزهای را

در برگی رد. نه تنها سی است، بلکه جغرافی، اقتصاد، علوم نظامی، فناوری و دین نیز ممکن است روزی به موضوع ارتباطی آیند. در دنیای امروز، که دادوستد به طور روز افزون مرزهایش را در می نوردد. همی ن دسته از موضوعات در گزارشها خواهد آمد. آنچه در این فصل پرداخته می شود با توجه به مطالب فصل اول و اهدافی که در نظر داریم و چالشها و بازدارنده ها و مشوق ها به مبانی نظری و پایه و اساس پژوهش پرداخته شده است و کارهایی که قبلا در رابطه با این موضوعات انجام شده است. و نخست، یافته های ویژه ای که از جست و جوی حقایق پنهان یا حقایقی که احتمالا پیش تر به تعبیر شده اند به دست می آید. دوم اصول سازماندهی و مهارت و نتایج و یا توضیحاتی که حقایق پراکنده را قابل فهم سازد.

نگارش تاریخی، خاستگاهها و مقتضیات آن، همه پژوهشگران، مانند عامه ی مردم، معتقدند که برای درک کامل هر پرسش یا موضوعی باید اطلاعاتی درباره ی گذشته آن بدست آورند. به این کار تعبیر ذاتی می گویند. هر سخن، گزارش، تحقیق یا درخواست نامه ای با پیشینه آغاز می شود

طرح مسئله

همه ی پژوهشگران، مانند عامه ی مردم، معتقدند که برای درک کامل هر پژوهش یا موضوعی باید اطلاعاتی درباره ی گذشته آن به دست آورند. به این کار تعبیر ذاتی می گویند. هر سخن، گزارش تحقیق، یا درخواست نامه ای با «پیشینه» آغاز می شود. این حالت غالباً اثری ناخودآگاه بر شخص می گذارد. کنجکاوی او را، بی آنکه خودش آگاه باشد، با وادار کردنش برای یافتن پاسخ به پرسشهایی از این دست تحت تاثیر قرار می دهد: فلانی کیست؟ این واقعه کی روی داد؟ چرا آن طور نشد؟ این خصلت فرهنگی همه ی ماست. اکنون به عاداتهایی که پژوهشگر باید به سبب توجه و خویشتن داری به دست آورد و انگیزشهایی که باید مهارت یا تشویق شوند. بی تردید، لازم است که از کیفیتهای دیگری بهره گرفت. اما این ویژگیها اجتناب ناپذیری رند و نام گذاری آنها ممکن است پژوهشگرا را در پی مودن راهی که در پیش گرفته است یاری کند.

مبانی نظری تحقیق:

نخستین ویژگی لازم دقت است. برای اثبات آن هیچ استدلالی لازم نیست.

اگر تاریخ همانا شرح واقعیتهای گذشته است، و گزارش، شرح ماجرا، یا داستان خبری بخشی از تاریخ اخیر است، پس آن داده ها باید بررسی شوند تا درستی آنها به اثبات رسد. یقین حاصل کردن مستلزم دقتی بودنی است. بی وقفه و به طرز منظم.

دانش برای که؟

پژوهش آن قدر سخت و گریز است که در پژوهشگر می ای طبیعی به نشان دادن نتایج کارش پدید می آورد. مخاطبان پژوهش گاهی ممکن است از پیش مشخص باشند: گزارش ممکن است سفارشی باشد و علاقه

مندان منتظرش باشند. گزارش، در مواردی دیگر، کاملاً بانگیزه‌ی شخصی صورت می‌گیرد و در هر صورت، گزارشگر مخاطبانش را دقیقاً نمی‌شناسد. اما می‌داند که عموماً چگونه افرادی اند. حتی دانشجویی که مطلبی «برای» استادش می‌نویسد ممکن است مقاله‌اش برای همه‌ی کلاس خوانده شود، یا معلوم شود که همان مقاله به عنوان نمونه‌ای بی‌نام در کلاسی دیگر به کار رفته است. نویسنده‌ی پژوهشی که چاپ می‌شود نمی‌تواند از پیش بگوید که نوشته‌اش سرانجام به دست چه کسانی خواهد افتاد.

چنین شرایطی دو گونه مسئولیت را تحمیل می‌کنند: نویسنده‌ی شما باید برای آگاهی دادن به همکاران نزدیکی‌تان، کارفرمایانتان، یا مخاطبان مشخص دیگر نوشته شود؛ و باید وظیفه‌ای را که در قبال خواننده‌ی ناشناس گزارشتان دارید نیز به جا آورد. اگر چه ممکن است انتظار داشته باشید که دوستان و همکاران نزدیکی‌تان بدون توجه به قدرت بی‌ان شما منظورتان را دریابند، با این حال، خود می‌دانید که نمی‌توانید توجه سایر خوانندگان را به خود جلب کنید مگر اینکه واضح، مرتب، و در صورت امکان، با در نظر گرفتن علایق آنها بنویسید. در حقیقت، تفاوتی میان این دو دسته از مخاطبان وجود ندارد. خواه مخاطب به شما نزدیکی باشد، خواه از شما دور، نباید انتظار داشته باشید که بتواند آن سوی دیوار را ببیند یا در تلاش برای فهم معنی به خود فشار زیاد آورد. کسانی که به موضوع بسیاری علاقه مندند شایسته‌ی بتوانند منظورتان را دریابند؛ اما اگر به آنان در فهمیدن مطلب کمکی نکرده باشید مسلماً سپاس گزار و قدردان شما نخواهد بود. نویسنده‌ای که سهمی در تهیه‌ی مطلب دارد باید آن را به گونه‌ای بی‌ان کند که هر خواننده‌ی علاقه‌مندی بتواند با کوششی عادی از عهده‌ی فهم آن برآید. اگر این چنین باشد، گزارش حاصل سودمند خواهد بود و ارزش آن به سودمندی آن است.

افسانه زدایی

مقدار بررسی پژوهشگر نه تنها به کنجکاوی او بلکه به میزان آشنایی اولیه‌اش با موضوع پژوهش نیز وابسته است. هرچه فهم او در ابتدای کار زیادتر باشد، نکات بیشتری را برای بررسی و تالیف خواهد یافت. البته از پژوهشگر هر موضوعی انتظار می‌رود که با درک درستی از زمان به آن موضوع بپردازد - خواه زمان مورد نظر فقط چند هفته یا چند ماه از بحران خاصی باشد یا قرونی که بین آوگوستین قدیس و توماس قدیس فاصله انداخته‌اند. به همین سبب، راوی انقلاب فرانسه یا جنگ جهانی اول هر روز از آن ماههای سرنوشت ساز و پاییزی را در نظر می‌گیرد، در حالی که پژوهشگر تاریخ روم باید دوره‌ی مربوط به بیست نسل را یکجا مطالعه کند.

اما کل دانش محقق باید حتی گسترده‌تر از گاهنامه‌ای طویل باشد. او باید بداند که مردم در دوره‌های دیگر چگونه می‌زیستند و رفتار می‌کردند، چه باورهای داشتند، و چگونه نهادهای اجتماعی خویش را اداره می‌کردند. دانشی از این دست برای پژوهش در زمان حاضر نیز لازم است.

همان طور که می‌بینیم حتی دسته‌بندی بی‌نظم نیز از نوعی شکل‌ی صورت برخوردار است، اما هنگامی که با تالیف از «صورت» سخن می‌گوییم منظورمان صورتی جذاب و مناسب است. «صورت» پیوسته‌نقشی بر عهده دارد، زیرا در تأثیری که هر چیزی در ذهن می‌نهد، صورت نیز چیزی را بی‌ان می‌کند. مثلاً در جمله

ی پیش تفاوت مفهومیهای «تائیر نهادن» و «بیان کردن» را از طریق ابزاری صوری، یعنی نوشتن این دو کلمه با حروف خوابیده، نشان دادیم. مطلب مورد نظر را بدون این ابزار نمی توان بیان کرد- اما آیا منظورمان را به همان خوبی خواهد رساند؟ البته، غالباً «محتوا» را از «صورت» متمایز می سازند، اما این تمایز جنبه ی انتزاعی دارد. ما فقط از طریق صورت به محتوا دست می یابیم و هر چه صورت واضح تر باشد بهتر می توانیم محتوا را حدس بزنیم. پژوهشگر وظیفه دارد که اطمینان یابد محتوایی که عرضه می کند دقیقاً همان است که مورد نظر اوست. صورت و معنی مورد نظر باید مانند پوست و گوشت متناسب با یکدیگر باشند.

متداول ترین نقص و نارسایی صورت در مطالب مکتوب از تاکی نادرست سرچشمه می گیرد. نویسنده باید تاکی را در جای مناسب بی آورد. از آنجا که خواننده نمی تواند به همه ی بخشهای کسان توجه کند، لازم است که ذهنش را به آن بخشهای از یک جمله یا یک کتاب- که برای فهم صحیح نی از به توجه دارند هدایت کنیم. «شکل کوچکی» از قبیل حروف خوابیده در متن چاپی به منزله ی تابلوی راهنمایی است که به خواننده می گوید که بر چه نکته ای تاکی شده است. پاورقی هم صورتی است که ساختار و کاربرد آن را بعداً توضیح خواهیم داد. ضرورتهای بزرگ تر- مثلاً جمله و بند- نسبت به حروف خوابیده و پاورقی شیوه های چندان مشخصی برای بیان تاکی ندارند اما طول، مقدمه، قطع کلام، و آرایش دورونی نیز نشانگرهایی به شمار می آیند.

ابعاد پژوهش و تحقیقات

امروزه شناخت نظری و راهبردی های پژوهش و تحقیقات برای کشف مسائل و مجهولات زندگی راهگشا برای پیشرفت ابواب تمدن و آرامش و امنیت بشری است.

در جهان کنونی ما شاهد توسعه روابط و گسترش مناسبات بین کشورها هستیم و از جهت اینکه موضوع پژوهش سالیان دراز است که در جوامع پیشرفته چه از نظر داخلی و چه از نظر بین المللی نهادینه شده است لهدا در کشورهای در حال توسعه مثل ایران که هنوز در باب بسیاری از ارزشها و راههای دستیابی به کانونهای توسعه تحقیقات بیگانه می باشند و کمبودهای فراوانی احساس می شود لازم است که از نظرات و مطالعات علمی و نحوه ی تحقیقات سایر کشورهای که در این روند نقش عمده و شایان اهمیت دارند استفاده شود و از تدابیر، شیوه ها، دستاوردها و تکنولوژی آنها بهره گیری شود تا اهداف امنیت و دفاع ملی و منافع فراملی و توسعه منطقه ای پیش از پیش و همه جانبه مورد توجه قرار گیرد.

ما باید ادعان کنیم که در زمی نه پژوهش مواجه با کمبوهای عمیق از جهت آگاهی به ساختار و قطب نمای دانش پژوهش هستیم و خوشبختانه از دید کارشناسی امکانات بالقوه با سائقه خلاق و موقعیتهای منحصر و اندیشه های سالم در مردم ما مخصوصاً دانشجویان دانشگاه وجود دارد که باید شکوفا شود و به احتمال قوی ایجاد روابط و تماس مداوم با کشورهای که در ابعاد پژوهش قدمهای عمده در فرایند توسعه پایدار از نظر کمی و کیفی برداشته اند به ما امکان می دهد که نمادها و مفاهیم پژوهشی قابل قبول و ریشه دار در حد زمی نه های نی از بپذیریم و نتیجتاً سیاستگذاری فرهنگی و برنامه ریزی در دراز مدت که راهکار ارزشمندی است و مشکلات فرهنگی و اجتماعی را مورد تجزیه و تحلیل قرار می دهد تدوین شود. و با این

روی کرد که فرهنگ پژوهش زیر بنا در ارتقای کیفیت زندگی انسانهاست استفاده از کمکها، راهکارها و تجارب علمی و عملی کشورهای پیشرفته در سطح نهادها و روابط اجتماعی و مجموعه حقایق اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و تاثیرات متقابل فرهنگها بسیاری کارساز خواهد بود و می تواند فواصل نسبتا عمیقی که از نظر فن آوری و تبادل فرهنگها بسیاری کارساز خواهد بود و می تواند فواصل نسبتا عمیقی که از نظر فن آوری و تبادل و توازن بین جوامع پیشرفته و در حال رشد وجود دارد کوتاه کند و با تمسک به سیاستهای ملموس پژوهشی و اهتمام خاص نسبت به بخشهای مختلف آن همچون ارتباطات گردشگری و فرهنگ توسعه اقتصادی و اجتماعی و اهداف و راهکارهایی از این قبیل خدمات و عملکردها را از نظر تجربه زات طراحی و گسترش داد و به سهولت به ابعاد پژوهشهای کاربردی و به کارگیری نتایج اجرایی موفق باشی م.

با توجه به اینکه چهره زندگی مادی در کره زمین بر اثر دو تحول عظیم در علم و تکنولوژی در حال دگرگونی کامل است. این دو تحول یکی در زمینه تکنولوژی ژنتیک است و دیگری مربوط است به آنچه که انقلاب انفورماتیکی معروف شده است. انفورماتیکی با اطلاع رسانی از راه دور توان محاسباتی عظیمی از نظرتصویرنگاری و دستاوردهای صنعتی، ارکان مدیریتی و سازماندهی اقتصادی دارد و خلاصه در تمام شئون زندگی مسی را تغییر داده و این اطلاعات اصولا در تکامل شناخت و پژوهش به کار می رود. شناخت می ل به تداوم زندگی و لذت خواهی و اشتغال ذاتی به یافتن مجهولات مخصوصا عمل به دستورات پژوهشی الهی در قرآن کریم است که در آیات کریمه مختلف مخصوصا در سوره ابراهیمی و نور و حدید و بقره در جمیع هدفهای تربیتی و انسانی و معنوی اشاراتی به نیکیها و پاکیها و از ظلمتهای جهل به نور دانش و صلاح و ایمان دارد.

شرایط و ویژگیها و مولفه های خاص پژوهش و تحقیقات با توجه به بند ۴ اصل سوم قانون اساسی ایران که می گوید: «تقویت روح تتبع و بررسی و ابتکار در تمام زمینه های علمی، فرهنگی، فنی و اسلامی از طریق تالیف و مراکز تحقیق و تشویق محققان» در موارد زیر خلاصه و توجیه می شود.

۱. فرهنگ و روش تحقیق

تحقیق از نظر اصطلاحی یعنی رسیدگی کردن به کینه مطلبی پی بردن است. و از نظر لغوی به معنای درست کردن، پژوهش، رسیدگی و بررسی و مطالعه در حقیقت و واقعیت چیزی است و به عبارت دیگر پژوهش به معنای ورود به عرصه های جدید اندیشه و علم و نیز در عرصه های ناشناخته است.

برهمین اساس روش تحقیق لازمه اش مطالعات گسترده و تفصیلی است.

«طرح تحقیق باید با یک منطق و یک مسی مشخص شروع شود، طراح باید شاخص و معیاری برای اکتشاف داشته باشد».

فرهنگ تحقیق بستگی به میزان و تسلط اطلاعات و نگرش بر استراتژیها و بکارگیری مهارتها و روشهای صحیح دارد.

تحقیق موردی یکی از روشهای تحقیق در علوم اجتماعی است که هنگامی برتری می یابد که پرسشهای با ادوات استفهام (چگونه) (چرا) مطرح باشد و تجزیه و تحلیل پژوهش و تحقیق هم به عنوان فرایندی از روش علمی، یکی از پایه های اساسی هر روش تحقیق است و به طور کلی تجزیه و تحلیل عبارت است از روشی است که از طریق کل فرایند پژوهشی از انتخاب مساله تا دسترسی به یک نتیجه هدایت می شود.

آموزش روش تحقیق در دانشگاهها بایستی جزء مواد درسی دانشجو قرار گیرد و این دارای اهمیت و منزلت خاص در مورد آشنایی دانشجو با مناسبات اجتماعی، فرهنگی و سیاسی و الگوهای آن و هم سویی این الگوها با ایستارهای توسعه و نیامندیهای جامعه از جهات مختلف می باشد.

به وجود آوردن امکانات کتابخانه ای و تشویق جوانان و دانشجویان به کتابخوانی شایان اهمیت فراوان است از جهت اینکه معلومات بشری و نتایج تحقیقات مربوط به کشور و جامعه خاص نیست مربوط به همه دنیاست و اگر قرار است تحقیقی انجام شود باید نتایج مثبت و قبلی در آن زمینه خاص که در جوامع دیگر انجام شده است مد نظر قرار گیرد و مسلماً نیاز به اطلاعات کتابخانه ای دارد و دانشجویان باید این امکان را پیدا کنند که در صورت ایجاد و توسعه پایگاههای اطلاع رسانی با اینترنت که یک شبکه گسترده ارتباطی و اطلاع رسانی است و تمام مرزهای جغرافیایی را در نوردیده از مراکز مختلف فرهنگی و کتابخانه ای و امکان برگزاری کنفرانسها و استفاده و بکارگیری رایانه ها از راه دور در طی کار، و روان مورد بهره وری قرار دهند.

بازدید از نمای شگاهها، موسسات صنعتی، کشاورزی، آثار بزرگان و فیلمهای تحقیقاتی و هنری و شاهکارهای ادبی و علمی و دستاوردهای مکتشفین و مخترعین تبعات آموزنده و مثبتی را دربر دارد و علاقمندان به پژوهش را تهیج به وجود آوردن نظایر آن می نماید، به علاوه تسلط و اطلاعات و نگرش آنان را به فن آوریها و به کارگیری مهارتها افزایش می دهد. بدیهی است بهره وری از فرهنگ و روش تحقیق وقتی نتایج مطلوب را به بار خواهد آورد که تحقیقات کلا تحت تعلیمات و راهنمایی های استادان و محققان با تجربه و آگاه شروع و پایان پذیرد مطالعه منابع مربوط به موضوع مورد تحقیق قسمت عمده ای از وقت پژوهشگر را اشغال می کند و برای گستره دانش و دستیابی به هدف بسیار حائز اهمیت است. مخصوصاً استفاده از چکیده پایان نامه های ماهانه دانشگاه بین المللی می کروفیلم که طی نشریه از رساله های دوره دکتری موسسات مختلف دانشگاهی در آمریکا گردآوری می کند، در کشف دانش نو و پی شرفتهای چشمگیری در تجزیه و تحلیل مسائل علمی شایان توجه است.

۲. پژوهش علمی

تاریخ تولد علم مصادف است با تاریخ تولد بشر و آغاز آن وقتی است که بشر به فکر حل مسائل زندگی افتاد و در همین رابطه روشهای علمی شایسته ترین وسیله برای شناخت واقعیتهای مورد بررسی قرار گرفت تکیه گاه اصلی پژوهش هم بررسی و مطالعه مسائل و مفاهیم علمی نخستین مربوط به پژوهش و اهمیت شناخت آنست. سرشت انسان فطرتاً تمایل دارد که در راه علم جستجوگر و کنجکاو باشد و پی رامون محیط و طبیعتی که ما را احاطه کرده و در جهت نیل به تکامل و پی شرفت و توسعه فرهنگی، اجتماعی و سیاسی

فرضیه‌ها و علتها را مورد تجزیه و تحلیل و آزمون قرار دهد به طوری که از ناحیه عقل و منطق حمایت شود و با واقعیتهای مسلم علمی جهانی هر چه بیشتر انطباق داشته باشد.

علم در گسترده ترین مفهوم آن یعنی چارچوبی برای ارتقای زندگی بشری، تمدن و دگرگونی انسانهاست. مسائل طبیعی و اجتماعی باید با اصول خاص علمی و درک واقعیتهای زمان و ضرورتهای اساسی جامعه مورد تحقیق و تدوین قرار گیرد.

پژوهشگران علمی معتقدند که اطلاع از ضوابط روانشناسی، جامعه شناسی و انسان شناسی لازمه شناخت و به کارگیری صحیح مفهوم پژوهش در فرایندهای اقدامات علمی در زمینه توسعه و پیشرفت می باشد و نباید در این خصوص و مقصد برای پیدا کردن جایگاه معنویت و فضای انسانی غفلت کرد.

۳. تقویت حس تفکر

آگاهی قطعی و نگرش به پیکره جهان هستی تفکر و تعلق مسیّر است. انسان هر حقیقت و جوهری که دارد وجودی آگاه، آزاد و آفریننده است. آنچه از آفرینندگی متجلی می شود هنر و نوآوری است و درایت و آگاهی از همه امور مادی و معنوی تجلی علم است و آزادی تجلی گاه تحول و تکامل و خلاقیت و پژوهش است.

به عنوان مثال هر پدیده ای که انسان خلق می کند و هر بنای که می سازد و هر موقعیتی که به دست می آورد همه ابتدا از یک طرز تفکر منطقی به وجود می آید. نقطه آغازین همه اکتشافات و اختراعات و پدیده های شگرف پزشکی و محاسبات فضای، تراوشات فکری است.

همه دانشمندان، ثروتمندان، اندیشمندان، رهبران موفق دنیا و همه انسانهای شاخص کسانی بوده اند که با قدرت تفکر و مقوم عقل به موفقیت دست یافته اند. پژوهشگر هم با تکنولوژی فکر می تواند دنیایی را که در آن زندگی می کند متحول سازد و در همه پدیده های جهان هستی با استفاده از قدرت تفکر حقایق را کشف و عالی ترین موقعیتهای را در لحظات زندگی به وجود آورد و در دسترس نسلهای آینده قرار دهد.

۴. نیروی انسانی مستعد علمی

نیروی انسانی یا کار از جمله عوامل مهمی است که برای توسعه پژوهش و کیفیت زندگی مطلوب اهمیت فراوان دارد، در تشکیلات نظام پژوهش نیروی انسانی شبکه بسیاری از وسیعی است که در پیشبرد امور و نظام پژوهش محور اصلی و نقش اساسی را در افزایش بهره وری ایفاء می کند. رکن اصلی پژوهش انسان است که باید در شاخه تخصصی خود از شناخت و تبحر علمی لازم برخوردار باشد و با توان لازم مجهز به آخرین اطلاعات علمی باشد تا بتواند به کار آیی و سود بخشی و پیشبرد اهداف بهره وری کمک کند و مساله قابل توجه در این قسمت بررسی وضعیت نیروی انسانی متخصص و بکار گماری افراد کارآموده در زمینه رایانه و ضرورت آماده سازی محقق در اجرای سیستم مکانی زاسیون است. لازم به ذکر است که در این قسمت تدریس و تربیت نیروهای متخصص و کار آمد پژوهشگری یکی از وظایف و رسالتهای مراکز دانشگاهی است و این وظیفه بایستی تا حد امکان به بهترین وجه و بنحو احسن صورت گیرد و جایگاه این امر که مورد

توجه دنی‌ای‌ی نی‌ز می‌باشد باید به نحوی برای دانشجویان تشریح شود که با علاقه مندی کامل به طور مستمر بدان روی آورند و نتیجتاً فرهنگ تحقیقاتی که در کشور ما تا حدی نامشخص و کمبود دارد اصلاح شود.

۵. بودجه و تجهیزیات

به طور قطع اعتبار و بودجه خرج‌های تحقیقاتی و پژوهشی برای هدایت سازمان بهره‌وری، از عوامل موثر در بستر پژوهش و توسعه می‌باشد که می‌طلبد، پژوهشگر در عرصه فعالیتهای فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی در سطوح عالی نقش آفرین باشد.

سیاست دولت بای بر اساس تنظیم بودجه لازم برای امر پژوهش به می‌زان روی‌کرد برنامه‌ریزی درازمدت و می‌ان مدت با استفاده از تجارب ارزنده کشورهای توسعه‌یافته در نظر گرفته شود و با این منطق و گرایش می‌توان گفت فرهنگ پژوهش‌زی‌ر بنای ارتقای کیفی زندگی انسانهاست. لازم به ذکر است که کشورهای پیشرفته زی‌ر بنای فعالیتهای خود را برای کشف مجهولات و برقراری نظام و سی‌مای واقعی زندگی و بدست آوردن و راهیابی به فنون و ابتکارات جدید با در نظر گرفتن منابع مالی متنوع به ترتیب محقق برای شکوفا کردن قابلیتهای او اختصاص داده‌اند، و هدف اصلی تحکیم عوامل و مکانیسمها و اهداف تحقیقاتی است تا از این راه کمبودها و هم‌ساز نبودن عوامل مادی برای تجهیزیات و هزینه‌ها در حلقه معینی از ضوابط جای گیرد و با توجه به این اصل می‌توان با تربیت نیروی انسانی کارآزموده و ای‌جاد وجدان کاری و علاقه مندی، منزلت تحقیق و پژوهش را در دانشگاهها استوار ساخت و مسلماً محصول آن از روی یک برنامه مشخص و یک عقل سلیم آینه‌نگر ثبوت برهان نظام کامله و مطلق خداوندی در تمام زمی‌نه‌های وجود و هستی می‌باشد.

پی‌شینه تحقیق

هادی رزاقی در تحقیقات خود بی‌ان کرده است پس از یافتن مسئله تحقیق، پژوهشگر باید کار خود را با دو بررسی مهم و کارساز آغاز کند که عبارتند: از مطالعه اکتشافی و بررسی پیشینه یا مرور ادبیات تحقیق. این بررسی‌ها مشابه و در هم تنیده‌اند و ممکن است برخی از مراحل آن‌ها همزمان صورت گیرد. با این وجود، چون هدف‌هایشان متفاوت است، محقق باید به تفاوت آن‌ها آگاه بوده و به هر دو کار بپردازد.

دکتر محمد سعیدی مهر استاد دانشگاه علامه طباطبایی در رابطه با این آسی‌ب پژوهش می‌گوید که وضعی‌ت پژوهش تا حدودی مطلوبی نیست پژوهش موفق زمانی اتفاق می‌افتد که با آموزش همراه باشد که در سی‌ستم کشورمان این هماهنگی بی‌ن آموزش و پژوهش وجود ندارد با بررسی خروجی‌های پژوهشی در نظام آکادمیک فعلی مشکلات متعددی را می‌بینیم که مهم‌ترین آن مساله روش تحقیق است. طبق آمار از دانشگاهها بسیاری دیده شده که حتی برخی از دانشجویهای دکتری مقدمات اولیه تحقیق را نمی‌دانند.

در خصوص اسی‌بهای پژوهش تحقیقاتی با این عنوان دقیقاً انجام نشده است ولی در زمینه اسی‌بهای پژوهش‌های حوزوی و دینی کارهای تحقیقاتی دگر ملاحظه می شود.

در مطالعه اکتشافی، هدف به دست آوردن بینش دقیق تر و درکی روشن تر نسبت به مسئله تحقیق و زوایای آن و نیز شناخت خلأهای پژوهشی است. این هدف از طریق مطالعه دقیق کتاب ها، مقالات و مصاحبه با کارشناسانی به دست می آید که اطلاعات جامع و عمیق نسبت به حوزه مورد نظر دارند و می توانند دیدگاه های کلی و جزئی در باره این مسئله و مسائل مشابه را به خوبی جمع بندی و معرفی کنند. محقق در این مطالعه، تا اندازه ای با خلأهای پژوهشی نیز آشنا می شود و درمی یابد که تقریباً در کدام حوزه، مسائل حل نشده وجود دارد. همچنین از برخی تحقیقات پیشین نیز آگاه می شود، اما لزوماً با همه تحقیقاتی که قبلاً در این باره یا در باره موضوعات مشابه صورت گرفته اند آشنا نمی شود. ممکن است پژوهش های دیگری نیز صورت گرفته باشند که نتایج آن ها هنوز گزارش نشده باشد. این مطالعه شبیه عملیات اکتشافی زمین های نفت خیز است که پیش از حفر چاه باید انجام شود تا حوزه مناطق نفت خیز شناخته شود. بنابر این، اگر محقق حتی یک یا دو جلد کتاب جامع بیابد که تحقیقات مهم پیشین را خلاصه و جمع بندی کرده باشند، با مطالعه دقیق آن ها می تواند به هدف خود دست یابد.

اما بررسی پیشینه تحقیق، مطالعه گذشته آن است و نگاهی است به آنچه دیگران در زمینه این تحقیق یا موضوعات مشابه انجام داده اند. در بررسی پیشینه، محقق می خواهد بداند دیگران در این باره چه کرده اند، تا کجا پیش رفته اند و چگونه کار کرده اند، تا او نیز کار خود را در راستا و ادامه تلاش های پیشین قرار دهد و در ضمن از روش ها و نتایج آن تلاش ها در حل مسئله خود استفاده کند. اگر دیگران مسئله ای را که محقق در صدد حل آن است، پیش از او به بهترین شکل ممکن حل کرده باشند، پرداختن به چنین تحقیقی کار بیهوده و لغوی خواهد بود. اما اگر آن مسئله هنوز حل نشده یا روش قابل قبولی نداشته است، می تواند برای حل آن با روش مقبول، دست به کار شود.

حال که بررسی پیشینه با چنین هدفی صورت می گیرد، پژوهشگر باید همه مراکز و منابعی را که احتمال می دهد گزارشی از تحقیقات گذشته در آن یافت می شود، جست و جو کند و نباید مانند مطالعه اکتشافی تنها به یک یا دو منبع جامع بسنده نماید

مطالعه پیشینه، گاه به نام مرور ادبیات تحقیق (Literature Review) نیز خوانده می شود، اگرچه ممکن است برخی واژه ادبیات تحقیق را به مفهومی عام تر به کار ببرند که علاوه بر پیشینه تحقیق، شامل مبانی و چارچوب های نظری و تئوری های کلان مربوط به حوزه مسئله پژوهشی نیز می شود.

جمع بندی و نتیجه گیری

هر شناختی، به دلیل افزودن بصیرت انسان، راه بهتر زیستن و بهتر اندیشیدن و بهتر عمل کردن را به او می آموزد. شناخت های فراوانی وجود دارد که می تواند برای انسان جاذبه و فایده داشته باشد، اما برخی از آنها

ضروری تر و کارسازتر است. یکی دی‌گر از این معرفت‌های لازم و اولویّت دار، «آسیب‌شناسی» یا «آفت‌شناسی» است، که در این پژوهش عرضه می‌گردد.

آفت چیست؟

پیش از شناخت آسیب‌ها و آفت‌ها، باید اصل آفت را شناخت.

آفت، هر بی‌ماری و بلای شدیدی را گویند که در انسان‌ها پیدا می‌شود. (۱) آفت، حالت و وضعیتی است که وقتی در چیزی پیدا شود، آن را فاسد و خراب می‌کند، بهره‌وری از آن را با مشکل مواجه می‌سازد، آن چیز را در جهت عکس آن چه مطلوب است قرار می‌دهد و از ارزش و اعتبار می‌اندازد.

مثلاً وقتی یکی یک مزرعه دچار آفت می‌شود، محصول خوب و کافی از آن به دست نمی‌آید. اگر یکی خانه و آپارتمان دچار آسیب شود، دی‌گر قابل سکونت نخواهد بود، یا اگر جسم انسان دچار عارضه و آسیبی گردد، شخص بی‌ماری می‌شود و از تلاش مفید و ادامه‌زندگی می‌ماند. این‌جاست که شناخت آسیب‌ها و آفت‌ها سبب می‌شود هم خطرهای پیش‌رو را در زمینه‌های مختلف بشناسیم، هم علت به وجود آمدن آنها را کشف کنیم، هم بتوانیم از بروز آفت‌ها پیش‌گیری کنیم، هم در صورت بروز و پیدایش، آفت‌زدایی کنیم، تا هر موضوعی یا پدیده‌ای بتواند در مسیر درست خود مورد بهره‌برداری قرار گیرد.

ضرورت آفت‌شناسی

به این مثال دقت کنید: کسی برای درس خواندن، زحمت زیادی می‌کشد، ولی بازده او بسیار اندک است، یا کسی برای پرورش گل و گیاه، بسیاری خرج می‌کند و زحمت می‌کشد، اما تلاش او به ثمر نمی‌رسد و صاحب باغ و بوستان و گل‌خانه نمی‌شود. لابد یکی جای کار اشکال دارد که مانع دست‌یافتن او به هدف می‌شود. اگر آن نقطه آسیب را نشناسد، همی‌شه تلاش‌هایش بی‌ثمر خواهد ماند. بنابر این گام نخست در رشد او، شناخت آسیب‌هاست.

این آفت‌ها، هم‌چنان که اشاره شد، گاهی در مسائل فکری و اعتقادی است که سبب می‌شود انسان از داشتن یکی ای‌مان و عقیده سالم و صحیح و قوی محروم شود و اگر اخلاق و عقلی‌د انسان فاسد شود، به زندگی مطلوب نمی‌رسد و در جامعه شخصیت پیدا نمی‌کند. گاهی در مسائل رفتاری و معاشرتی است که موجب می‌گردد انسان نتواند رابطه خوبی با دی‌گران داشته باشد، یا از رابطه‌ای که دارد بهره‌برداری خوب کند. یا در مسائل کسب و درآمد و امور معیشتی و گذران زندگی است، یا در دوستی‌ها و رفاقت‌هایی است که با دی‌گران دارد، یا در مسائل تحصیلی و آموزشی است، یا در رابطه می‌ان معلم و شاگرد، یا پدر و مادر با فرزندان یا زن با شوهر است، یا عرصه‌های دی‌گر که بی‌شمار است.

اجمال قضیه این است که اگر آسیب‌شناسی در کارها نداشته باشیم، آن چه که می‌تواند نیروبخش یا وحدت‌آفرین باشد، تبدیلی به ضعف می‌گردد یا تفرقه‌افکن می‌شود؛ آن چه می‌تواند عامل رشد گردد، سبب عقب‌ماندگی می‌شود؛ آن چه می‌تواند تأمین‌کننده سلامتی باشد، تبدیلی به عنصری بی‌ماری‌زا می‌

شود، و آن چه می تواند ایمان و اراده ای روشن و قوی به ما بدهد، سبب شک و تردید و تزلزل اعتقادی و بی هویتی فرهنگی و ضعف شخصیت می شود.

پس، از مهم ترین شناخت ها، شناخت آسیب ها و آفت هاست.

در این پژوهش، به یکی از موضوع ها و آفت های آن می پردازیم تا زمینه شناخت آفت در عرصه های دیگرا نیز به ما بشناساند. موضوع مورد بحث ما، آفت های علم است.

آفت های علم

علم در زندگی انسان، نقش روشن گری در درون، هدایت گری در بیرون، رساندن به خدا، ایجاد و افزایش کمالات در صاحب علم، راهی برای کسب آخرت و حتی دنیای مطلوب، گامی برای رها شدن از تعلقات دنیوی، وسیله ای برای کشف حقایق و رهایی از اوهام است. اگر علم نتواند این آثار را در انسان داشته باشد، معلوم می شود جایی از کار دچار مشکل و آسیب شده که دانش نتوانسته تأثیر خود را بر دانشمند بگذارد.

بعضی از این آفت ها بر اساس آن چه در قرآن و روایات است، از این قرار است:

۱ - غرور و تکبر

معروف است درختی که پربار باشد، شاخه هایش آویخته تر است. انسانی هم که بار علم و معرفت داشته باشد، باید متواضع و خاک سار باشد. وجود تکبر و غرور در انسان که از راه معلومات به دست آید، آفت علم است. عالم آفت زده کسی است که مغرور دانسته های خود باشد. بعضی ها چون غرور دارند، از گفتن «منم» در موردی که علم و اطلاع ندارند، پرهیز می کنند و دیگران را هم به اشتباه می اندازند.

امام صادق (ع) فرمود: «إذا سئل الرجل منكم عما لا يعلم، فليقل: لا أدري؛ (۲) هر گاه از یکی از شما چیزی پرسیدند که نمی دانست، باید بگوید: نمی دانم.»

یکی از شاگردان مرحوم علامه طباطبائی می گوید: «من در طول سی سال که افتخار درک محضر ایشان را داشتم، هرگز کلمه «من» از ایشان نشنیدم. در عوض، عبارت «منم» را بارها در پاسخ به سؤالات از ایشان شنیده ام؛ همان عبارتی که افراد کم ملیه، از گفتن آن عار دارند، ولی این دریای پر تلاطم علم و حکمت، از فرط تواضع و فروتنی، به آسانی می گفت.» (۳)

بعضی از صاحبان علم، خود را برتر از دیگران می پندارند، به آنان تکبر می فروشند، به افراد کم سواد، بی اعتنایی می کنند، از مشورت با دیگران پرهیز دارند و از انتقادپذیری می گریزند. اینها از نشانه های «آسیب کبر» در وجود صاحبان دانش است.

کسی که به شاگرد خود تکبر داشته باشد، یا در برابر استاد خود فروتنی و خضوع نکند، دچار این آفت است. رسول خدا (ص) فرمود: «تواضعوا لمن تعلمون منه و تواضعوا لمن تعلمونه، و لا تكونوا جبابرة العلماء؛ (۴) در برابر

کسی که از او دانش می آموزی و به کسی که به او علم یاد می دهی، متواضع باشی و دانشمندان جبار و طغیان گر نباشی.»

در روایات اسلامی کسانی که علم می آموزند تا به رخ دی‌گران بکشند و مغرورانه با دی‌گران رفتار کنند، بسیار نکوهش شده اند.

۲ - حسد

حسد آن است که انسان چشم دی‌دن موقعیت و امتیاز دی‌گران را نداشته باشد. گاهی بعضی افراد به ثروت و مقام اشخاص حسد می ورزند و یا به مقام علمی و شهرت اجتماعی آنان حسادت می کنند.

علم و دانش، چیزی است که دی‌گران هر چه بدانند، چیزی از ما کم نمی شود، ما هم هر چه بخواهیم علم کسب کنیم، مانع و مزاحمی در کار نیست، پس چرا باید حسد داشت؟ حسد، به جسم حسود هم زیان می رساند؛ به تعبیر امام علی (ع): «عجبت لغفلة الحساد من سلامة الاجساد.» (۵)

دانشمندی که به دی‌گران حسد بورزد، دچار آفت شده است. در حدیثی پیامبر خدا (ص) فرموده اند: خداوند شش گروه را به دلیل شش خصلت به دوزخ می برد؛ یکی از آنان، دانشمندانی که به سبب حسد، گرفتار جهنم می شوند: «و العلماء بالحسد.» (۶)

اگر به یک دانشمند، یا هم کلاسی و هم دوره ای این احساس را داشتی که چرا او در علم و دانش از ما جلو افتاده و پیشتر از ما می داند، بدانی که دچار این آسیب شده ای.

از یکی از علمای بزرگ که زندگی پر رونقی داشت، نزد یکی دی‌گر از علمای بزرگ که او هم موقعیت علمی و مرجعیت داشت، حرف‌هایی می زدند و از نوع زندگی آن مرجع نخست، پیش‌نفر دوم انتقاد می کردند، تا به این وسیله حرفی از او درباره آن دی‌گری بشنوند. مرحوم شیخ انصاری که همان مرجع بزرگ و ساده زیست بود، برای خنثی کردن نقشه آن شخص، در جوابش گفت: مرحوم صاحب جواهر، شوکت اسلام را نگاه می دارد و من زهد اسلام را. (۷)

شهید مطهری نیز داستان مفصّلی را از برخورد دو عالم بزرگ، یکی سیدحسین کوه کمری و دی‌گری شیخ انصاری نقل می کند که به خوبی گویای آن است که هر دو از آفت حسد به دور بودند. مرحوم کوه کمری وقتی مقام علمی شیخ انصاری را دانست، خودش به اتفاق شاگردانش در جلسه درس او شرکت کرده و از درس او بهره مند شدند. (۸)

۳ - دانش بدون عمل

ثمر علم ای پسر عمل است

ورنه تحصیل علم دردسر است

انسان در پی دانش می رود که به دانسته ها و آموخته هایش عمل کند، وگرنه آموختن و عمل نکردن، کاری است بی‌هوده و بی‌کی از آفت های علم است و موجب نفرت اجتماعی می شود. در این مورد، در ادبیات و اشعار و داستان های ما نکات فراوان و نمونه های هشدار دهنده ای وجود دارد.

علم بدون عمل، مثل دانش طبّ است که کسی پزشک شود و به مداوای دی‌گران بپردازد، اما به دانش پزشکی خود عمل نکند و در پنجه بی‌ماری های مختلف دست و پا بزند.

این کلام حضرت علی (ع) که فرمود: «عِلْمٌ بِلَا عَمَلٍ كَشَجَرٍ بِلَا ثَمَرٍ»، (۹) اشاره به همین آفت است؛ یعنی علم بدون عمل، همچون درخت بی‌ثمر و میوه است، عالم بدون عمل هم همانند درخت بی‌برگ و بار است.

در سخن دی‌گری حضرت علی (ع) فرمودند: «أَفَةُ الْعِلْمِ تَرْكُ الْعَمَلِ بِهِ»؛ (۱۰) آفت دانش، عمل نکردن به آن است.»

سعدی گوید:

علم چندان که بی‌شتر خوانی

چون عمل در تو نیست نادانی

امام امت (ره) نیز فرموده است:

«علم تنها، اثر ندارد، بلکه گاهی مضرّ است. علم بدون عمل، بی‌نتیجه است. علم و عمل، دو بالی است که انسان را به مقام انسانیّت می‌رساند.» (۱۱)

علم، بی‌کی از حجّت های الهی بر انسان است. کسی که می‌داند، مسئول است و مؤاخذه می‌شود. اگر بداند و عمل نکند، حجّت بر او تمام است و گرفتار پی‌آمدهای سوء آن خواهد شد.

۴ - کتمان علم

دانش، مانند نور روشن گر راه مردم است. کسی که داناست، هم رسالتش سنگین است و هم بای‌دی‌گران را آگاه کند. بی‌کی از آفت های علم، کتمان علم است؛ یعنی کسی چی‌زی را بداند، ولی به دلایل مختلف آن را کتمان کند و مردم را در بی‌خبری بگذارد.

در قرآن کریم از کسانی که به علوم دینی و کتاب های آسمانی آشنا بودند و در میان قوم بنی اسرائیل از آگاهان به شمار می‌رفتند، ولی برای حفظ منافع دنیوی خود آن چه را می‌دانستند بی‌ان نمی‌کردند، به شدت انتقاد شده است. قرآن می‌فرماید: «ما از کسانی که علم کتاب به آنان داده شده بود، می‌ثاق و پی‌مان گرفتیم که آن را برای مردم بی‌ان کنند و علم خویش و معارف دینی را کتمان نکنند.» (۱۲)

بعضی از معلمان و استادان، دانش خود را با سخاوت در اختیار دانش جویان قرار نمی دهند و از تعلّم شایسته بخل می ورزند. حضرت رسول (ص) فرمود: «من سئل عن علم یعلمه فکتمه، ألجم یوم القیامه بلجام من نار» (۱۳) هر کس که دانشی دارد و چون از او می پرسند کتمان می کند، روز قیامت، لجامی از آتش بر دهان او می زنند.»

پوشاندن حقیقت و بی خبر نگه داشتن مردم از آن چه باید بدانند، آفتی است که سراغ دانایان و اهل علم می آید و باید روزی پاسخ گوی کتمان خویش باشند.

پیامبر خدا (ص) فرمود: هر گاه در امت من بدعت ها آشکار شود، آن که عالم است، باید دانش خود را آشکار سازد و هر کس چنین نکند، لعنت الهی بر او باد. (۱۴)

۵ - دنیاطلبی

دانش، گوهری است که ارزش آن ذاتی است. جویندگان دانش اگر آن را به دلیل دست یافتن به «مال» پی جوی کنند، در حقّ علم، ستم کرده اند.

اگر علم، ارزش مند است، آمیخته شدن آن به دنیاطلبی، آفتی است که آن علم و عالم را از ارزش می اندازد، به خصوص اگر کسی علم به دین و معارف الهی و علوم مقدس را برای «دنیا» بخواهد. در این صورت، به جای آن که علم، او را پرواز دهد، زمین گیر می کند و به جای ارتقای درجه، او را به سقوط می کشاند.

«یحیی بن معاذ رازی» به دانشمندان دنیاطلب می گفت: ای صاحبان دانش! قصرهایتان قیصری است و خانه هایتان کسروی، جامه هایتان طاهری است و کفش هایتان جالوتی، مرکب هایتان قارونی است و ظرف هایتان فرعونی، عزاهایتان جاهلی است و افکارتان شیطانی؛ پس چه چی زتان «محمدی» است؟! (۱۵)

حضرت علی (ع) در سخنی درباره دانشمندان دنیاطلب می فرماید: آنان بار علم را از آن جهت بر دوش کشیدند تا به دنیا برسند، از این رو هم به غضب خدا گرفتار شدند و هم از چشم مردم افتادند. (۱۶)

۶ - وابستگی به قدرت ها

یکی از آفت های علم، فروختن دانش به قدرت های خودکامه و برای اهداف شوم جباران است.

در روایات اسلامی از این نکته به «تقرّب به سلاطین» یاد شده؛ یعنی علم، وسیله و ابزاری برای نزدیکی شدن به سلطه های جبار و علم فروشی به آنان می شود. در تاریخ انبیای گذشته، سخن از «بلعم باعورا» است؛ کسی که علم و دانش خود را در اختیار اهداف شوم و پلید فرعون قرار داد.

پیامبر خدا (ص) فرمود: عالمان، امینان پیامبران بر مردم اند، تا وقتی که با سلاطین نشست و برخاست نکنند. هر گاه دانشمندان به دربارها بروند، به رسولان الهی خیانت می کنند. پس از چنین دانشمندان وابسته به قدرت ها بر حذر باشی. (۱۷)

همیشه قدرت های خودکامه سعی داشته اند که از چهره های موجه و دانشمندان محبوب و مورد قبول مردم سوء استفاده کنند و به نحوی آنان را بخرند و وسیله پیشبرد مقاصدشان قرار دهند.

پیامبر خدا (ص) فرمود: «إِذَا رَأَيْتَ الْعَالِمَ يَخَالِطُ السَّلْطَانَ مَخَالِطَةً كَثِيرَةً فَاعْلَمْ أَنَّهُ لُصٌّ»؛ (۱۸) هر گاه دانشمند و عالمی را دیدی که با سلطان خیلی رفت و آمد و رفاقت دارد، بدان که او دزد است.»

فصل سوم

(روشهای تحقیق)

مقدمه:

در این بخش به روش مورد استفاده برای انجام این پژوهش، جامعه آماری مورد تحقیق، روش نمونه‌گیری، ابزار جمع‌آوری اطلاعات و روش تجزیه و تحلیل داده‌ها اشاره شده است. هدف از ارائه تحقیق بررسی مشکلات و آسیب‌های پژوهشگران معاونت فرهنگی شهرداری منطقه ۱۳ در بخش مطالعات فرهنگی می‌باشد.

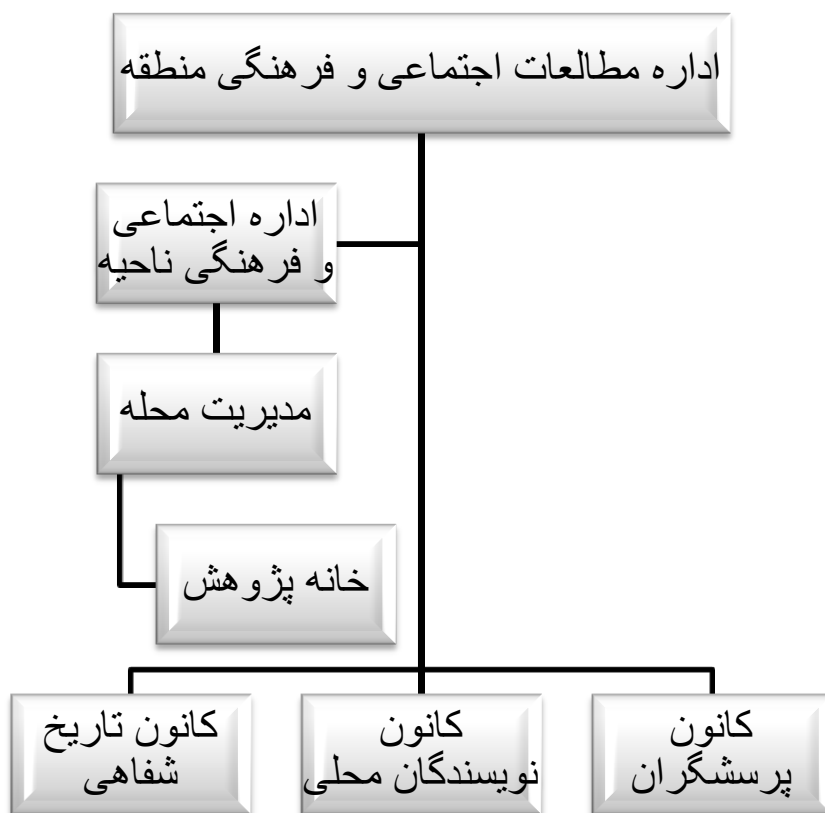
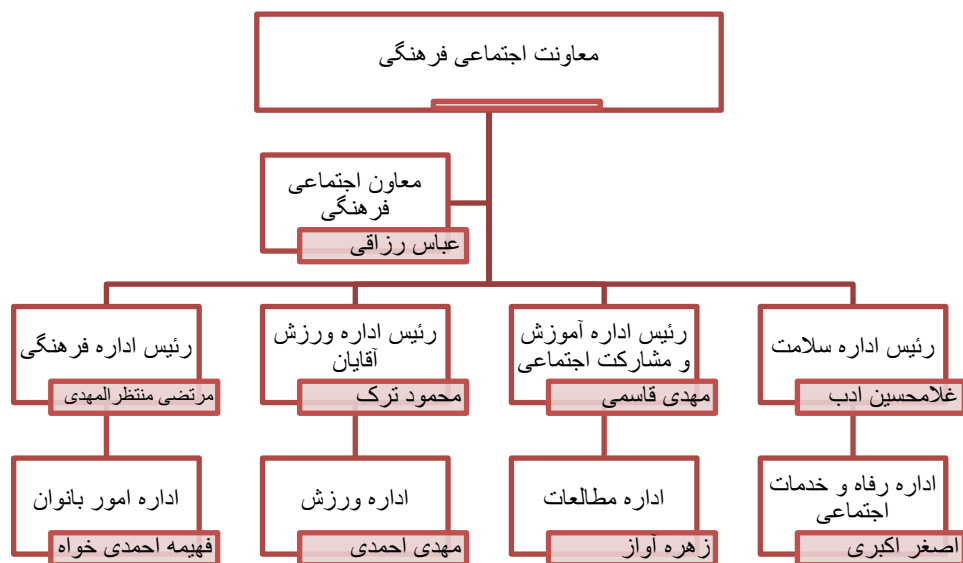
روش اجرای پژوهش:

با توجه به اهمیت پژوهش و مشکلات پژوهشگران که از مهمترین شاخصهای توسعه فرهنگی به شمار می‌رود. می‌بایست که می‌زان ارتباط بین متغیر وابسته (آسیبها و مشکلات پژوهشگران) را با متغیرهای مستقل (موانع علمی، نظام آموزشی، سیاستگذاری ارتباط بین‌المللی، منابع ابزار و تحقیق و امکانات، اعتبار و بودجه، ساختار آموزشی...) را مورد سنجش و ارزیابی قرار دهیم پس از روش پیمایشی برای انجام این تحقیق استفاده شده است.

جامعه تحقیق:

پژوهشگران منطقه ۱۳ تهران که به منظور بررسی می‌زان مشکلات آنها در زمینه پژوهش پرسشنامه‌ها را در اختیار این معاونت فرهنگی شهرداری منطقه ۱۳ قرار داده‌اند.

و چارت این مجموعه بصورت زیر می‌باشد. که این چارت مربوط به کل معاونت فرهنگی منطقه ۱۳ می‌باشد. و چارت بعدی مختص اداره مطالعات که حوزه تخصصی کار پژوهش این تحقیق می‌باشد.

نمونه و روش نمونه‌گیری:

با استفاده از اطلاعات حاصل از نمونه‌گیری می‌توان برآورد نقطه‌ای یا فاصله‌ای یک پارامتر را به دست آورد. یکی از روشهای متداول در نمونه‌گیری که ما در این بررسی از آن استفاده کرده‌ایم نمونه‌گیری تصادفی ساده است. این نوع نمونه‌گیری روش انتخاب n واحد از جامعه‌ای به حجم N است به طوری که همه نمونه‌ای را که می‌توان انتخاب کرد شانس یکسانی برای انتخاب شدن داشته باشند. البته در این تحقیق پرسشنامه‌ها در اختیار همه پژوهشگران آن منطقه قرار گرفته است ولی با جامعه آماری که می‌تواند کل مناطق باشد نمونه محسوب می‌شود. قرار داده شده است و پرسشنامه استاندارد نمی‌باشد و توسط محقق تنظیم شده است.

ابزار جمع‌آوری اطلاعات:

ابزار جمع‌آوری این تحقیق، پرسشنامه که یکی از متداول‌ترین ابزارهاست، می‌باشد.

تجزیه و تحلیل اطلاعات:

پس از جمع‌آوری اطلاعات از طریق پرسشنامه، داده‌های بدست آمده را وارد نرم‌افزار SPSS کرده و سپس از طریق آزمونهای آماری آنها را تحلیل و نتایج مورد نظر را بدست آوردیم.

فصل چهارم

یافته های تحقیق

(داده ها و تجزیه و تحلیل آنها)

مقدمه:

در این بخش به توصیف داده ها با استفاده از نرم افزار SPSS خواهیم پرداخت به گونه ای که برای تمامی داده ها، جداول یک بعدی و نمودارهای مربوطه لحاظ شده است. و به منظور بررسی درستی فرضیات، برای هر یک آزمون فرضیات گرفته شده است.

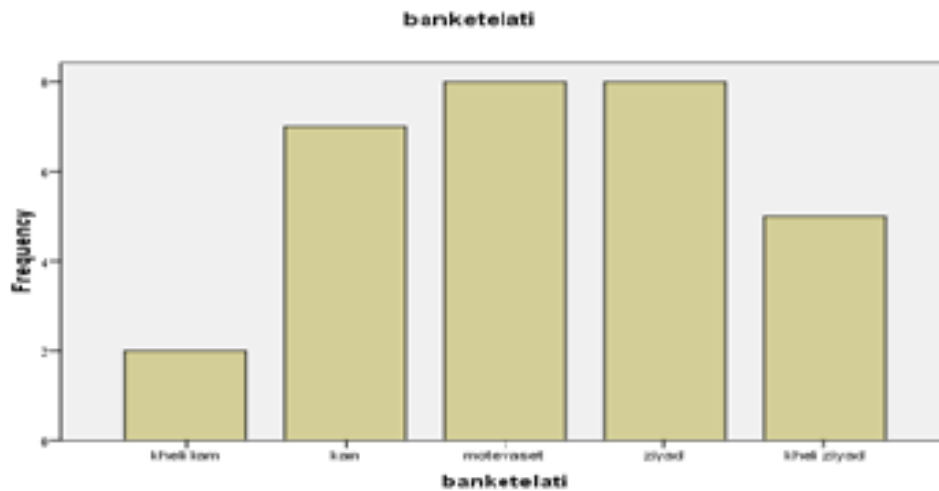
عنوان: جدول فراوانی سوال بانک اطلاعاتی معتبر با پژوهش ارتباط دارد.

جدول ۱-۱ میانه و نما

بانک اطلاعاتی		
N	Valid	30
	Missin g	0
میانه		3 0000
نما		3.00 ^a

Banktelati					
		فراوانی	درصد	درصد Valid	درصد معتبر
Valid	خیلی کم	2	6.7	6.7	6.7
	کم	7	23.3	23.3	30.0
	متوسط	8	26.7	26.7	56.7
	زیاد	8	26.7	26.7	83.3
	خیلی زیاد	5	16.7	16.7	100.0
	کل	30	100.0	100.0	

banktelati

نمودار ۱-۱ نمایش پاسخگویان بر حسب بانک اطلاعاتی معتبر

تفسیر داده ها :

از بین جامعه آماری (۳۰ نفر) همه افراد به پرسش: "بانک اطلاعاتی معتبر" پاسخ دادند.

۲ نفر (۶.۷ درصد معتبر) خیلی کم بانک اطلاعاتی معتبر با پژوهش ارتباط دارد.

۷ نفر (۲۳.۳ درصد معتبر) کم بانک اطلاعاتی معتبر با پژوهش ارتباط دارد.

۸ نفر (۲۶.۷ درصد معتبر) متوسط بانک اطلاعاتی معتبر با پژوهش ارتباط دارد.

۸ نفر (۲۶.۷ درصد معتبر) زیاد بانک اطلاعاتی معتبر با پژوهش ارتباط دارد.

۵ نفر (۱۶.۷ درصد معتبر) خیلی زیاد بانک اطلاعاتی معتبر با پژوهش ارتباط دارد.

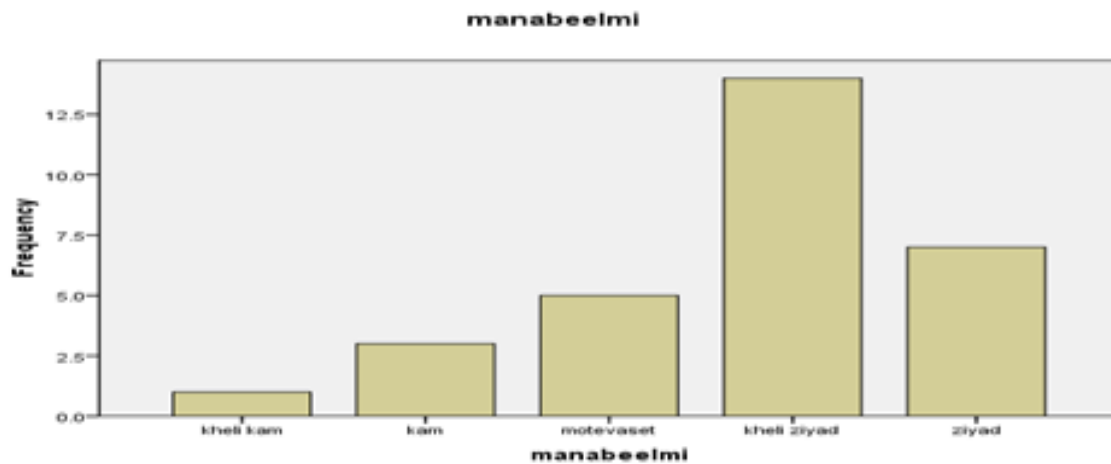
میانگین و نمایی ۳ (متوسط) است.

عنوان: جدول ۲ فراوانی سوال بروز شدن منابع علمی با پژوهش ارتباط دارد.

manabeelmi		
N	Valid	30
	Missing	0
میانگین		4.0000
انحراف		4.00

جدول ۲-۱ میانگین و انحراف

manabeelmi					
		فراوانی	درصد	Valid درصد	درصد معتبر
Valid	خیلی کم	1	3.3	3.3	3.3
	کم	3	10.0	10.0	13.3
	متوسط	5	16.7	16.7	30.0
	خیلی زیاد	14	46.7	46.7	76.7
	زیاد	7	23.3	23.3	100.0
	کل	30	100.0	100.0	

نمودار ۱-۲ نمایش پاسخگویان بروز شدن منابع علمی

تفسیر داده ها:

از بین جامعه آماری (۳۰ نفر) همه افراد به پرسش: "بروز شدن منابع علمی" پاسخ دادند.

۱ نفر (۳.۳ درصد معتبر) خیلی کم بروز شدن منابع علمی با پژوهش ارتباط دارد.

۳ نفر (۱۰.۰ درصد معتبر) کم بروز شدن منابع علمی با پژوهش ارتباط دارد.

۵ نفر (۱۶.۷ درصد معتبر) متوسط بروز شدن منابع علمی با پژوهش ارتباط دارد.

۱۴ نفر (۴۶.۷ درصد معتبر) زیاد بروز شدن منابع علمی با پژوهش ارتباط دارد.

۷ نفر (۲۳.۳ درصد معتبر) خیلی زیاد بروز شدن منابع علمی با پژوهش ارتباط دارد.

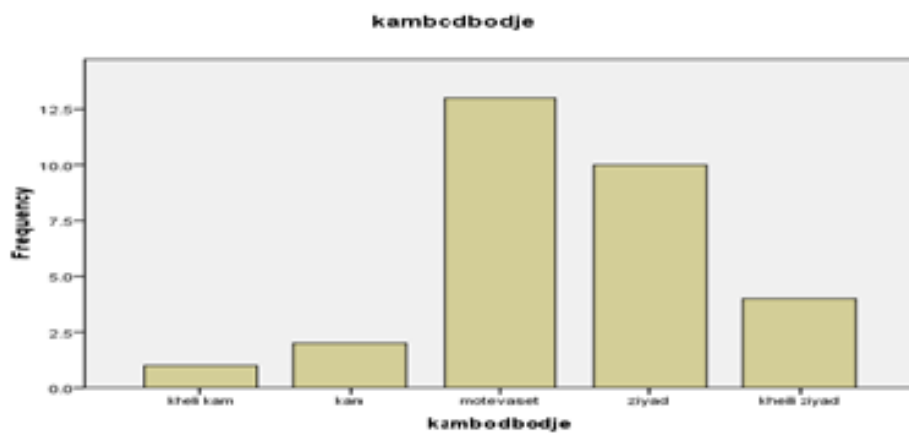
میانه و نما ۴ (زیاد) است.

عنوان: جدول ۳ فراوانی سوال کمبود بودجه با پژوهش ارتباط دارد.

جدول ۳-۱ میانه و نما

کمبودبودجه		
N	Valid	30
	Missing	0
میانه		3.0000
نما		3.00

کمبودبودجه					
		فراوانی	درصد	Valid درصد	درصد معتبر
Valid	خیلی کم	1	3.3	3.3	3.3
	کم	2	6.7	6.7	10.0
	متوسط	13	43.3	43.3	53.3
	زیاد	10	33.3	33.3	86.7
	زیاد <u>kheili</u>	4	13.3	13.3	100.0
	کل	30	100.0	100.0	

نمودار ۱-۳ نمایش پاسخگویان کمبود بودجه

تفسیر داده ها:

از بین جامعه آماری (۳۰ نفر) همه افراد به پرسش: "بروز شدن منابع علمی" پاسخ دادند.

۱ نفر (۳.۳ درصد معتبر) خیلی کم بروز شدن منابع علمی با پژوهش ارتباط دارد.

۳ نفر (۱۰.۰ درصد معتبر) کم بروز شدن منابع علمی با پژوهش ارتباط دارد.

۵ نفر (۱۶.۷ درصد معتبر) متوسط بروز شدن منابع علمی با پژوهش ارتباط دارد.

۱۴ نفر (۴۶.۷ درصد معتبر) زیاد بروز شدن منابع علمی با پژوهش ارتباط دارد.

۷ نفر (۲۳.۳ درصد معتبر) خیلی زیاد بروز شدن منابع علمی با پژوهش ارتباط دارد.

میانه و نما ۴ (زیاد) است.

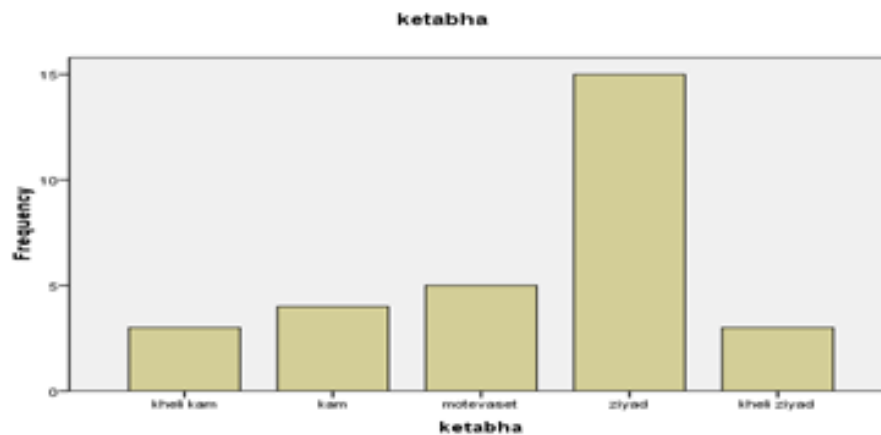
عنوان: جدول (۴) فراوانی سوال کمبود کتابها با پژوهش ارتباط دارد.

ketabha		
N	Valid	30
	Missing	0
میان		4.0000
نما		4.00

جدول ۴-۱ میان و نما

ketabha					
		فراوانی	درصد	Valid درصد	درصد معتبر
Valid	خیلی کم	3	10.0	10.0	10.0
	کم	4	13.3	13.3	23.3
	متوسط	5	16.7	16.7	40.0
	زیاد	15	50.0	50.0	90.0
	خیلی زیاد	3	10.0	10.0	100.0
	کل	30	100.0	100.0	

نمودار ۱-۴ نمایش پاسخگویان کمبود کتابها و مجلات

تفسیر داده ها :

از بین جامعه آماری (۳۰ نفر) همه افراد به پرسش: "کمبود کتاب ها و مجلات" پاسخ دادند.

۱ نفر (۳.۳ درصد معتبر) خیلی کم کمبود کتاب ها و مجلات با پژوهش ارتباط دارد.

۲ نفر (۶.۷ درصد معتبر) کم کمبود کتاب ها و مجلات با پژوهش ارتباط دارد.

۱۳ نفر (۴۳.۳ درصد معتبر) متوسط کمبود کتاب ها و مجلات با پژوهش ارتباط دارد.

۱۰ نفر (۳۳.۳ درصد معتبر) زیاد کمبود کتاب ها و مجلات با پژوهش ارتباط دارد.

۴ نفر (۱۳.۳ درصد معتبر) خیلی زیاد کمبود کتاب ها و مجلات با پژوهش ارتباط دارد.

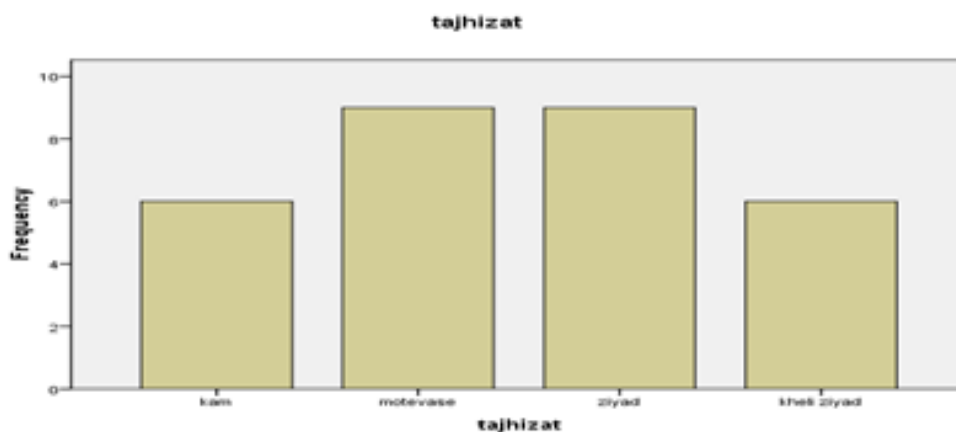
میانه و نما ۴ (زیاد) است.

عنوان: جدول ۵ فراوانی سوال کمبود وسایل و تجهیزات با پژوهش ارتباط دارد.

جدول ۵-۱ میانه نما

tajhizat		
N	Valid	30
	Missing	0
میانه		3.5000
نما		3.00 ^a

tajhizat					
		فراوانی	درصد	درصد Valid	درصد معتبر
Valid	کم	6	20.0	20.0	20.0
	متوسط	9	30.0	30.0	50.0
	زیاد	9	30.0	30.0	80.0
	خیلی زیاد	6	20.0	20.0	100.0
	کل	30	100.0	100.0	

نمودار ۵-۱ نمایش پاسخگویان کمبود وسایل و تجهیزات

تفسیر داده ها :

از بین جامعه آماری (۳۰ نفر) همه افراد به پرسش: "کمبود کتاب ها و مجلات" پاسخ دادند.

۱ نفر (۳.۳ درصد معتبر) خیلی کم کمبود کتاب ها و مجلات با پژوهش ارتباط دارد.

۲ نفر (۶.۷ درصد معتبر) کم کمبود کتاب ها و مجلات با پژوهش ارتباط دارد.

۱۳ نفر (۴۳.۳ درصد معتبر) متوسط کمبود کتاب ها و مجلات با پژوهش ارتباط دارد.

۱۰ نفر (۳۳.۳ درصد معتبر) زیاد کمبود کتاب ها و مجلات با پژوهش ارتباط دارد.

۴ نفر (۱۳.۳ درصد معتبر) خیلی زیاد کمبود کتاب ها و مجلات با پژوهش ارتباط دارد.

میانه و نما ۴ (زیاد) است.

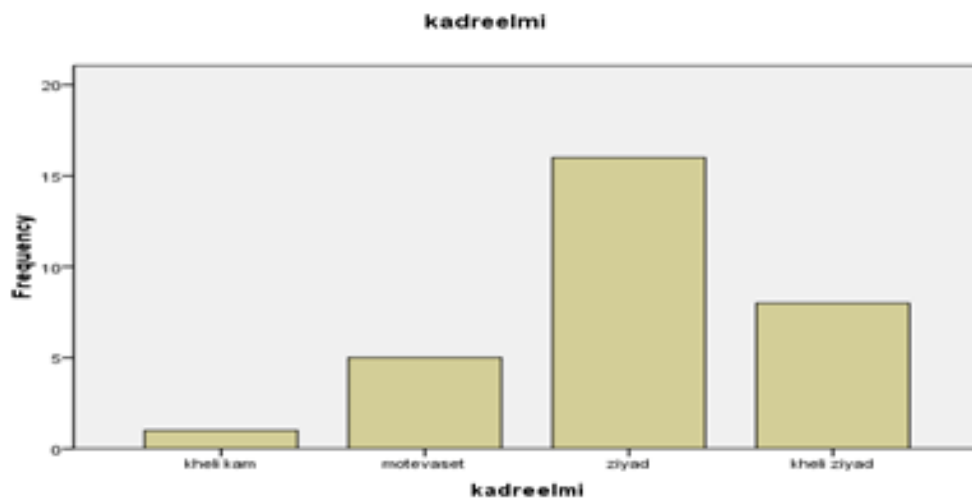
عنوان: جدول ۶ فراوانی سوال کم بود کادر علمی مجرب با پژوهش ارتباط وجود دارد.

جدول ۱-۶ میانه و نما

taihizat		
N	Valid	30
	Missing	0
میانه		3.5000
نما		3.00 ^a

kadreelmi					
		فراوانی	درصد	Valid درصد	درصد معتبر
Valid	خیلی کم	1	3.3	3.3	3.3
	متوسط	5	16.7	16.7	20.0
	زیاد	16	53.3	53.3	73.3
	خیلی زیاد	8	26.7	26.7	100.0
	کل	30	100.0	100.0	

نمودار ۱-۶- نمایش پاسخگویان کمبود کادر علمی مجرب

تفسیر داده ها :

از بین جامعه آماری (۳۰ نفر) همه افراد به پرسش: "کمبود کادر علمی" پاسخ دادند.

۱ نفر (۳.۳ درصد معتبر) خیلی کم کمبود کادر علمی با پژوهش ارتباط دارد.

۵ نفر (۱۶.۷ درصد معتبر) متوسط کمبود کادر علمی با پژوهش ارتباط دارد.

۱۶ نفر (۵۳.۳ درصد معتبر) زیاد کمبود کادر علمی با پژوهش ارتباط دارد.

۸ نفر (۲۶.۷ درصد معتبر) خیلی زیاد کمبود کادر علمی با پژوهش ارتباط دارد.

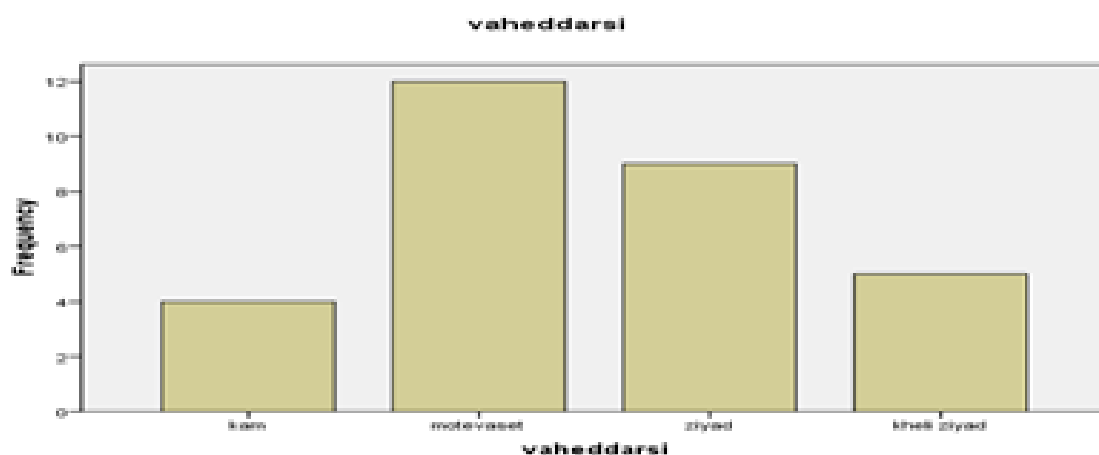
میانگین و نما ۳ (متوسط) است.

عنوان: جدول فراوانی ۷ سوال ناکارآمد بودن واحد های درسی
با پژوهش ارتباط دارد.

جدول ۷-۱ میانه نما

vaheddarsi		
N	Valid	30
	Missing	0
میانه		3.0000
نما		3.00

vaheddarsi					
		فراوانی	درصد	Valid درصد	درصد معتبر
Valid	کم	4	13.3	13.3	13.3
	متوسط	12	40.0	40.0	53.3
	زیاد	9	30.0	30.0	83.3
	خیلی زیاد	5	16.7	16.7	100.0
	کل	30	100.0	100.0	

نمودار ۱-۷- نمایش پاسخگویان ناکارآمد بودن واحد های درسی

تفسیر داده ها :

از بین جامعه آماری (۳۰ نفر) همه افراد به پرسش: "ناکارآمدی واحد درسی" پاسخ دادند.

۴ نفر (۱۳.۳ درصد معتبر) کم ناکارآمدی واحد درسی با پژوهش ارتباط دارد.

۱۲ نفر (۴۰.۰ درصد معتبر) متوسط ناکارآمدی واحد درسی با پژوهش ارتباط دارد.

۹ نفر (۳۰.۰ درصد معتبر) زیاد ناکارآمدی واحد درسی با پژوهش ارتباط دارد.

۵ نفر (۱۶.۷ درصد معتبر) خیلی زیاد ناکارآمدی واحد درسی با پژوهش ارتباط دارد.

میانگین و نما ۳ (متوسط) است.

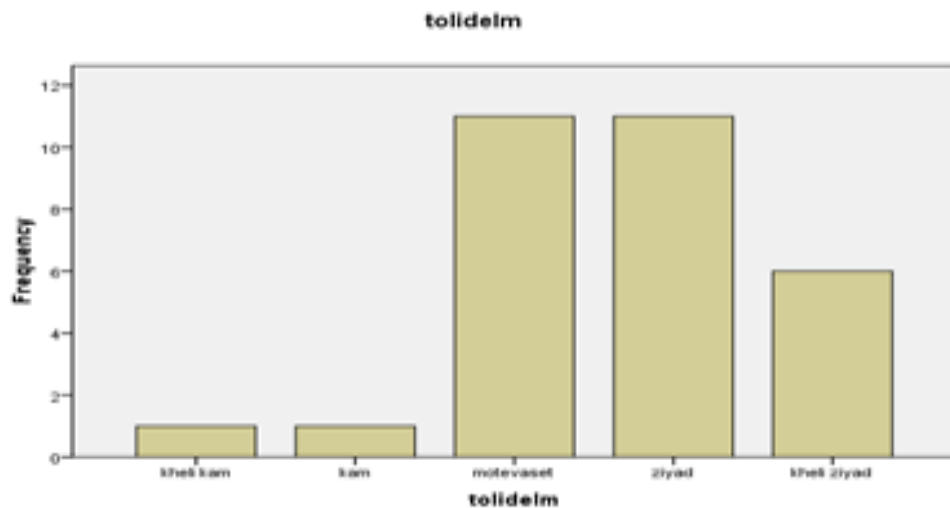

عنوان: جدول ۸ فراوانی سوال روابط نزدیک با مراکز تولید علم جهان با پژوهش ارتباط دارد.

جدول ۸-۱ میانه و نما

tolidelm		
N	Valid	30
	Missing	0
میانه		4.0000
نما		3.00 ^a

tolidelm					
		فراوانی	درصد	درصد Valid	درصد معتبر
Valid	خیلی کم	1	3.3	3.3	3.3
	کم	1	3.3	3.3	6.7
	متوسط	11	36.7	36.7	43.3
	زیاد	11	36.7	36.7	80.0
	خیلی زیاد	6	20.0	20.0	100.0
	کل	30	100.0	100.0	

نمودار ۱-۸ نمایش پاسخگویان روابط نزدیک با تولید علم جهان

تفسیر داده ها :

از بین جامعه آماری (۳۰ نفر) همه افراد به پرسش: "مراکز تولید علم جهان" پاسخ دادند.

۱ نفر (۳.۳ درصد معتبر) خیلی کم مراکز تولید علم جهان با پژوهش ارتباط دارد.

۱ نفر (۳.۳ درصد معتبر) کم مراکز تولید علم جهان با پژوهش ارتباط دارد.

۱۱ نفر (۳۶.۷ درصد معتبر) متوسط مراکز تولید علم جهان با پژوهش ارتباط دارد.

۱۱ نفر (۳۶.۷ درصد معتبر) زیاد مراکز تولید علم جهان با پژوهش ارتباط دارد.

۴ نفر (۲۰.۰ درصد معتبر) خیلی زیاد مراکز تولید علم جهان با پژوهش ارتباط دارد.

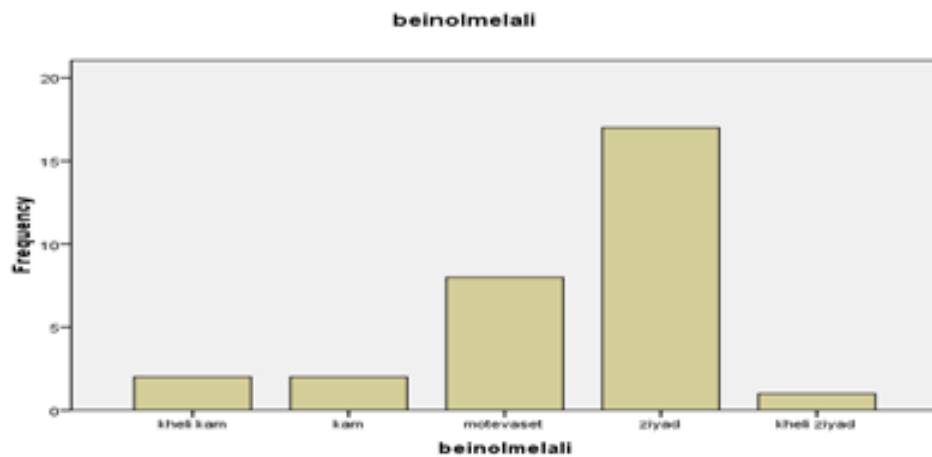
میانه ۴ (زیاد) و نما ۳ (متوسط) است.

عنوان: جدول ۹ فراوانی سوال عدم اطلاع رسانی درست بین
المللی با پژوهش ارتباط دارد.

جدول ۹-۱ میانه و نما

beinolmelali		
N	Valid	30
	Missing	0
میانه		4.0000
نما		4.00

beinolmelali					
		فراوانی	درصد	Valid درصد	درصد معتبر
Valid	خیلی کم	2	6.7	6.7	6.7
	کم	2	6.7	6.7	13.3
	متوسط	8	26.7	26.7	40.0
	زیاد	17	56.7	56.7	96.7
	خیلی زیاد	1	3.3	3.3	100.0
	کل	30	100.0	100.0	

نمودار ۹-۱ نمایش پاسخگویان عدم اطلاع رسانی درست بین المللی

تفسیر داده ها :

از بین جامعه آماری (۳۰ نفر) همه افراد به پرسش: " عدم اطلاع رسانی درست بین المللی " پاسخ دادند.

۲ نفر (۶.۷ درصد معتبر) خیلی کم عدم اطلاع رسانی درست بین المللی با پژوهش ارتباط دارد.

۲ نفر (۶.۷ درصد معتبر) کم عدم اطلاع رسانی درست بین المللی با پژوهش ارتباط دارد.

۸ نفر (۲۶.۷ درصد معتبر) متوسط عدم اطلاع رسانی درست بین المللی با پژوهش ارتباط دارد.

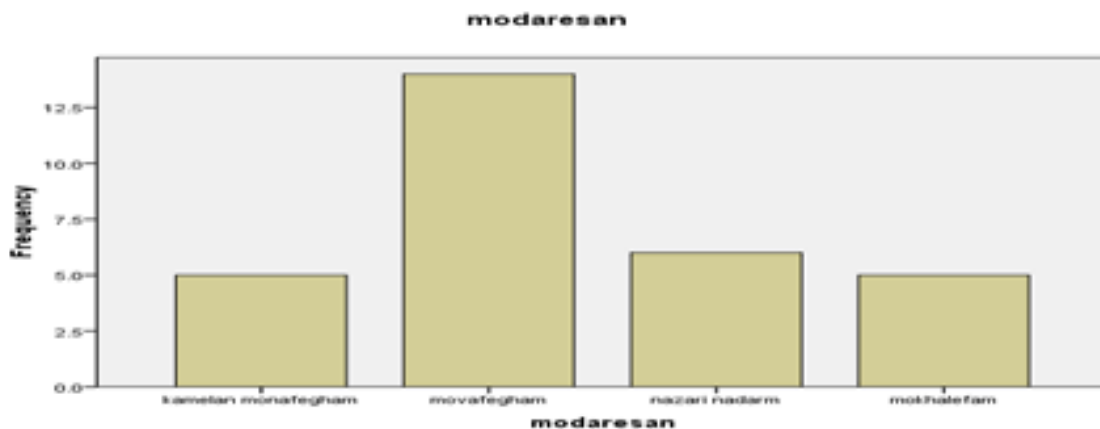

عنوان: جدول ۱۰ فراوانی سوال امروزه با نداشتن مدرسان فرهیخته پژوهش نقش کم‌رنگی به خود گرفته است.

جدول ۱۰-۱ میانه نما

modaresan		
N	Valid	30
	Missing	0
میانه		2.0000
نما		2.00

modaresan					
		فراوانی	درصد	Valid درصد	درصد معتبر
Valid	کاملاً موافقم	5	16.7	16.7	16.7
	موافقم	14	46.7	46.7	63.3
	نظری ندارم	6	20.0	20.0	83.3
	مخالفم	5	16.7	16.7	100.0
	کل	30	100.0	100.0	

نمودار ۱-۱۰ نمایش پاسخگویان نداشتن مدرسان فرهیخته

تفسیر داده ها:

از بین جامعه آماری (۳۰ نفر) همه افراد به پرسش: "نداشتن مدرسان فرهیخته" پاسخ دادند.

۵ نفر (۱۶.۷ درصد معتبر) کاملاً موافقم نداشتن مدرسان فرهیخته با پژوهش ارتباط دارد.

۱۴ نفر (۴۶.۷ درصد معتبر) موافقم نداشتن مدرسان فرهیخته با پژوهش ارتباط دارد.

۶ نفر (۲۰.۰ درصد معتبر) نظری ندارم نداشتن مدرسان فرهیخته با پژوهش ارتباط دارد.

۵ نفر (۱۶.۷ درصد معتبر) مخافم نداشتن مدرسان فرهیخته با پژوهش ارتباط دارد.

میانگین و نمره ۲ (کم) است.

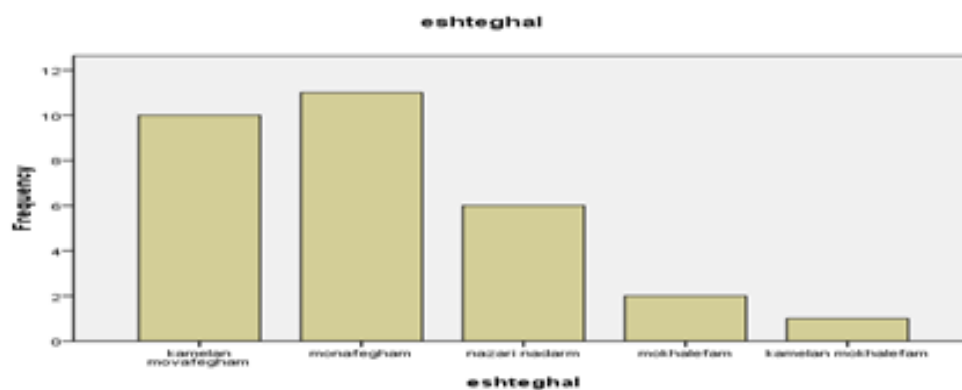
عنوان: جدول ۱۱ فراوانی سوال امروزه به دلیل اشتغال بیش از حد هیات علمی به امر تدریس کمتر به امر پژوهش پرداخته شده است.

جدول ۱۱-۱ میانه نما

eshteghal		
N	Valid	30
	Missing	0
میانه		2.0000
نما		2.00

eshteghal					
		فراوانی	درصد	Valid درصد	درصد معتبر
Valid	کاملاً موافقم	10	33.3	33.3	33.3
	موافقم	11	36.7	36.7	70.0
	نظری ندارم	6	20.0	20.0	90.0
	مخالفم	2	6.7	6.7	96.7
	کاملاً مخالفم	1	3.3	3.3	100.0
	کل	30	100.0	100.0	

نمودار ۱-۱۱ نمایش پاسخگویان اشتغال بیش از حد هیات علمی

تفسیر داده ها :

از بین جامعه آماری (۳۰ نفر) همه افراد به پرسش: " اشتغال بیش از حد هیات علمی" پاسخ دادند.

۱۰ نفر (۳۳.۳ درصد معتبر) کاملاً موافقم اشتغال بیش از حد هیات علمی با پژوهش ارتباط دارد.

۱۱ نفر (۳۶.۷ درصد معتبر) موافقم اشتغال بیش از حد هیات علمی با پژوهش ارتباط دارد.

۶ نفر (۲۰.۰ درصد معتبر) نظری ندارم اشتغال بیش از حد هیات علمی با پژوهش ارتباط دارد.

۲ نفر (۶.۷ درصد معتبر) مخالفم اشتغال بیش از حد هیات علمی با پژوهش ارتباط

تحلیلی اطلاعات

فرضیه (۱) متغیر رتبه ای – رتبه ای

آیا بین بروز شدن منابع علمی و بانک اطلاعاتی معتبر ارتباط دارد.

عنوان: جدول (۱) اسپیرمن برای متغیر رتبه ای (بانک اطلاعاتی و منابع علمی)

Correlations				
			banketelati	manabeelmi
Spearman's rho	banketelati	Correlation Coefficient	1.000	.523**
		Sig. (2-tailed)	.	.003
		N	30	30
	manabeelmi	Correlation Coefficient	.523**	1.000
		Sig. (2-tailed)	.003	.
		N	30	30

** . Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

تفسیر:
 $0.003 < 0.05$ یعنی بین دو رابطه معنا وجود دارد. بین بروز رسانی منابع علمی و بانک اطلاعاتی معتبر رابطه وجود دارد.
 در این جدول عدد اسپیرمن 0.523 می باشد که $1 < 0.523 < 0$ ،
 یعنی این عدد نیم است بین 1 و 0 است شدت رابطه متوسط است.
 چون عدد مثبت است پس رابطه مستقیم است.
 (با افزایش بروز رسانی منابع علمی بانک اطلاعاتی معتبری به طور متوسط خواهیم داشت.)

فرضیه (۲) متغیر رتبه ای – رتبه ای

آیا بین کمبود بودجه با کمبود کتابها و مجلات علمی ارتباط وجود دارد

عنوان: جدول (۲) اسپیرمن برای متغیر رتبه ای (بودجه و کتابهای علمی)

Correlations				
			kambodbodje	ketabha
Spearman's rho	kambodbodje	Correlation Coefficient	1.000	.218
		Sig. (2-tailed)	.	.247
		N	30	30
	ketabha	Correlation Coefficient	.218	1.000
		Sig. (2-tailed)	.247	.
		N	30	30

تفسیر:

$0.05 < 0.247$ یعنی بین دو رابطه معنا وجود ندارد. بین بودجه و کتابهای علمی رابطه وجود ندارد.
 در این جدول عدد اسپیرمن 0.218 میباشد که $1 < 0.218 < 0$.
 یعنی این عدد از نیم کمتر است بین ۱ و ۰ است شدت رابطه ضعیف است.

جمع گویه ها و متغیر های مدرسان فرهیخته و اشتغال اساتید

عنوان: طیف R جمع گویه ها

Teyfr

		Frequency	Percent	Valid Percent	Cumulative Percent
Valid	کم	10	33.3	33.3	33.3
	متوسط	17	56.7	56.7	90.0
	زیاد	3	10.0	10.0	100.0
	Total	30	100.0	100.0	

فصل پنجم

(بحث و نتیجه گیری)

مقدمه:

این فصل به جمع بندی و نتیجه گیری پرداخته می‌شود و این‌که چگونه بعد از بررسی کمبودها و بازدارنده‌ها و مشوق‌ها می‌توان راه کار ارایه داد و با توجه به اسیبها و آفتهای که وجود دارد پیشنهادهایی در این خصوص داشته باشی. و گفته شده است بنای علم همچون پلکانی پیوسته و بالارونده است، تنها و تنها اگر پله‌های این پلکان روی هم قرار گیرند و حرکتی «صعودی» را امکان پذیر سازند؛ اگر این پله‌ها شناسایی نشوند امکان افزودن پله جدیدی بر این پلکان بلند بوجود نخواهد آمد. و نشان می‌دهد که یک ایده یا یک موضوع در فرایند حیات خود چه چالش‌هایی را پشت سر گذاشته است و چگونه و تا چه حد مورد نقد و ارزیابی قرار گرفته و چگونه و با چه شکلی از معرکه آرا جان به در برده است و دچار چه تغییری و تحولات و احیاناً دگرسی‌هایی شده است.

بحث و نتیجه گیری:

گریز از آفت ایستایی و هم آغوش شدن با تحول بر هیج کس پوشیده نیست. جامعه و با هر نظام و مجموعه ای که تحول و پویایی در آن نباشد، شکننده و آسیب پذیری خواهد بود. مجموعه ای می تواند خود را جاودانه کند که چون آب جاری، حرکت و جریان را در حقیقت و کنه خود نهادینه سازد و امروز او غریب دیروز و فردایش غریب از امروز باشد که چه زیبا فرمود امام همام (ع): «ملعون من ساوی یوماه»؛ دریغ باد بارش رحمت حق از جامعه ای که راکد مانده و به حرکت و بالندگی آراسته نشده است.

اعتقاد به اینکه تحقیق و پژوهش در کشور ما ثمردهی اندکی دارد، تقریباً مورد قبول واحدهای علمی، محققان، پژوهشگران و حتی مراکزی است که می خواهند از این پژوهشها بهره می گیرند.

از آنجا که دامنه تأثیرگذاری و تأثیرپذیری فعالیت های پژوهشی و تحقیقات علمی در سطح ملی مطرح است، امروزه هر اقدامی برای روشن ساختن جایگاه تحقیق و موانع پیش روی آن، حائز اهمیت است.

به چه دلایلی کشور ما به زعم برخوردار از امکانات بالقوه در این بخش و نیروهای محقق نتوانسته است در زمینه تحقیقات، گام های مؤثری بردارد و انگیزه بسیاری از نیروهای متخصص خود را در این بخش تقویت نماید. این سؤالی است که در این پژوهش به آن پرداخته شد.

عده ای از صاحب نظران بر این عقیده اند که عمدتاً دانش اندوختگان و مسئولان ما، دانش خود را از تحقیق روشن نمی سازند و به همین دلیل چهره واقعی تحقیق و پژوهش که با به ثمر رساندن و بار آمدن آن ظاهر می شود، اغلب قابل مشاهده نیست. آنان روند تحقیقات را در چهارچوب بسته و محدودی مشاهده می کنند و در توصیفی سرانجام چینی می گویند: استادان ما نوشته اند ولی افزوده علمی ما به دانش موجود، کم است و

چون تحقیقات و پژوهش‌های کشور به نتایج نسبتاً مطلوب نمی‌رسد، می‌توان نتیجه گرفت که متقاضی واقعی تحقیق وجود ندارد.

به عبارتی کسی تحقیق را درخواست می‌کند که برای این کار بودجه‌ای در اختیار دارد و کسی انجام می‌دهد که نیازی احساس می‌کند، اما حاصل تحقیق برای آزمون شدن به کار گرفته نمی‌شود و نتایج آن به چاپ نمی‌رسد و در نتیجه، کسی هم آن را نمی‌خواند.

از آنجا که بارزترین شاخص بالندگی و توسعه‌یافتگی یک کشور را در توانایی‌های فن‌آورانه و پژوهش‌های علمی و کاربردی آن کشور می‌دانند، لذا افزایش ظرفیت و کارآیی فن‌آوری و پژوهش‌های علمی و کاربردی، مستلزم شناخت دقیق منابع و مؤلفه‌های بالقوه موجود است که مجموعه‌ای از نیروی انسانی متخصص، منابع مالی و اطلاعاتی، تجهيزات و فضای کالبدی را تشکیل می‌دهد. بدیهی است گردآوری، پردازش، تجزیه و تحلیل مجموعه اطلاعات است که می‌تواند راهگشای یک پژوهش حساب شده و کاربردی شود.

در حال حاضر اجماع نظر مسئولین بر این است که تنها از طریق پژوهش‌های علمی می‌توان معضلات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور را حل و فصل کرد و از کنار این دستاورد گران‌قیمت نباید به آسانی گذشت. برنامه‌ریزی و تحقیق، لازم و ملزوم یکدیگرند و بدون برنامه‌ریزی مشخص، تحقیق اصولی انجام نخواهد شد.

شناخت دقیق ویژگی‌های نظام اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی جامعه، مستلزم آشنایی دقیق با نمونه‌های کمی و کیفی و فنون خاص برنامه‌ریزی است.

برنامه‌ریزی، یک فرآیند فنی و تخصصی است و تهیه و تدوین برنامه‌های ثمربخش و مفید مستلزم آشنایی دقیق با اصول و فنونی است که صحت و اعتبار آن در عمل به اثبات رسیده باشد. اجرا و ارزشیابی حساب شده و دقیق، از ارکان و اصول این کار است.

اجرای صحیح برنامه‌ها در گرو آگاهی مجریان امور از آخرین یافته‌های علمی و پژوهشی است. فقر اطلاعاتی عوامل اجرایی و مسئولان، بهترین و کارآمدترین برنامه‌ها را با شکست کامل مواجه می‌کند. ارزشیابی، رفع کلیه نقایص و تولید اطلاعات صحیح و دقیق است و تولید هرگونه اطلاعات غیرواقعی موجب به هم ریختگی و اختلال نظام برنامه‌ریزی خواهد شد.

حصول نتایج و استنتاجات صحیح و منطقی در گرو آشنایی دقیق ارزشیاب‌ها از روش‌ها و فنون ویژه و تخصصی است. اگر برنامه‌ریزی را تنها روش ادارهٔ ثمر بخش یک جامعه بدانیم، پژوهش و تحقیق را بایستی یکی از عوامل اصلی نظام اجتماعی به حساب آورد.

جامعه‌ای می‌تواند از تحقیق به عنوان تنها امکان شناسایی و برنامه‌ریزی حل معضلات جاری خود بهره‌گیری کند که علاوه بر گسترش فرهنگ تحقیقاتی، به امر نظام بخشی جامعه علمی خود نیز بپردازد و پژوهش و تحقیق

را به عنوان یکی از عناصر بنیادین سازماندهی کند. بنابراین هر برنامه‌ریزی موفق منوط به سلسله پژوهش‌های کارآمدی است که در گروه برنامه‌ریزی‌های منسجم شکل می‌گیرد و در نهایت به سازمان یافتن و شکوفایی نهاد تحقیق می‌انجامد. لذا به واسطه همین چرخه است که موضوع جایگاه تحقیقات در برنامه‌ریزی برای توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی کشور معنا و اهمیت پیدا می‌کند.

عدم نیازسنجی

یکی از عوامل رکود و گرفتار آمدن به آسیب‌ها، بی‌اطلاعی از نیازها و پرسش‌ها و عدم ارائه تعریف درستی از چارچوب نیازها در کشور اسلامی است، بی‌شک توسعه در هر کشوری اعم از اسلامی و غیراسلامی وابسته به میزان شناختی است که متولیان آن کشور از نیازها دارند و سیستمی که در جهت پاسخ‌گویی به آن نیازها طراحی نموده‌اند، زیرا بدون شناخت نیازها نمی‌توان انتظار پاسخ‌گویی داشت و بدون پاسخ‌گویی، توسعه و تکامل جامعه ممکن نخواهد بود. اما از آنجا که دامنه نیازها بسیار گسترده است و هر جامعه‌ای در محورهای مختلف دارای نیازهای متعددی است و از طرفی نیازها نیز هم چون حلقات یک زنجیر در بالندگی و توسعه کشور به یکدیگر مرتبط هستند و پاسخ‌گویی به تمامی آنها نیز در عرض یک‌دیگر ممکن نیست به ناچار باید بین نیازها تعیّن اولویت شود.

در هر صورت، فعالیت‌های تحقیقاتی و دست‌آوردهای پژوهشی بدون مطالعه دقیق نیازها و نداشتن برنامه روشن و اولویت‌بندی شده، خسارت بزرگی است که متوجه حوزه و پژوهش‌های حوزوی می‌باشد که گاه دست اندرکاران پژوهشی را گرفتار کار موازی و تکراری می‌نماید و گاه استعدادها را به مسائل غیرضروری مشغول می‌سازد.

عدم تدوین نظام پژوهشی

دومی اصلی که در آسیب‌شناسی پژوهشی باید ملاحظه شود، نبود پایه‌ریزی یک نظام قوی و توانمند تحقیقاتی است که مستقل از تمامی جریان‌های اجتماعی و عوامل اجرایی و هم‌آهنگ با فرهنگ غنی اسلامی و متناسب با ارزش‌های پایدار انقلاب اسلامی بتواند به تحقیق بپردازد و پاسخ‌گویی نیازها باشد. ضرورت تدوین نظام پژوهشی بر کسی پوشیده نیست. امروز کشورهای استعمارگر و حق‌ستیز با برخورداری از نظام‌های علمی و تحقیقاتی خود و هزینه‌های سنگین و سرسام‌آور توانسته‌اند با بهره‌گیری از نعمت بزرگ تفکر سازمان‌یافته، در جهت استثمار کشورها و ملت‌ها گام بردارند و رشته امور را به دست گیرند. لذا می‌طلبند حوزه‌های علمی که پرچمدار پیام الهی و وحیانی هستند با برخورد ساختن خود از یک نظام تحقیقاتی توانمند استعدادهای موجود را به کار گیرند و با برنامه‌ای مدون و روشن کشور را از مصرف‌زدگی علمی و فکری، به خودکفایی برسانند. چرا باید بعد از بیست سال از پی‌روزی انقلاب هنوز دولت مردان ما برای به دست آوردن راه کارهای عملی نجات کشور از معضلات اقتصادی، سراغ الگوهای وارداتی

بروند که بسیاری از آن‌ها با ارزش‌های دینی ما سازگاری ندارد و از طرفی در مسائل فرهنگی و اجتماعی و سیاسی از فقر برنامه رنج‌بیری و حال آن‌که انتظار می‌رود حوزه‌های علمی با سابقه و قدمت هزارساله بتوانند به تمامی این پرسش‌ها براساس محوریت دین پاسخ ارائه دهند و این ممکن نیست مگر در سایه تدوین یک نظام جامع تحقیقاتی، که چگونگی تدوین آن نیاز به تاملی جداگانه دارد.

زمینه‌های دی‌گر آسیب‌پذیری

آن‌چه که می‌توان به عنوان زمینه‌های آسیب‌پذیری در پژوهش و فرهنگ حاکم بر آن ذکر کرد نیاز به بحث گسترده و همه‌جانبه‌ای دارد، اما در این جا به اختصار و فهرست وار، به مواردی اشاره می‌کنیم:

نبودن سیستم مناسب پژوهشی و در نتیجه فقدان نظام خاص تشکیلاتی برای فعالیت‌های پژوهشی؛

نبودن واحدهای کنترل و ارزیابی و هدایت فعالیت‌های پژوهشی؛

حاکمیت روحیه سطحی‌نگری و عوام‌گرایی بر فعالیت‌های پژوهشی و نتیجتاً مسدود کردن مسیر فعالیت‌های صحیح پژوهشی؛

عدم بودجه کافی و سرمایه‌گذاری در حوزه و مراکز پژوهشی جهت امر پژوهش و در نتیجه مشغول شدن بسیاری از مراکز پژوهشی به احیاء آثار و پژوهش‌های کم‌عمق؛

عدم برآورد دقیق نیازهای پژوهشی و عدم توجه کافی به سرمایه‌گذاری برای تربیت نیروی تخصصی (پژوهشگر) شایسته مورد نیاز؛

عدم برخورداری محققان از جایگاه حقیقی خود و تامل‌نشدن زندگی پژوهش‌گران و در نتیجه انجام کارهای نامناسب و نامربوط برای تامل‌نشدن زندگی از جانب این افراد و نتیجتاً ضایع شدن نیروها، اوقات و امکانات؛

انجام پژوهش‌های متفرقه با توجه به علائق شخصی بدون لحاظ اولویت‌ها که نه تنها موجب توسعه پژوهش نمی‌شود بلکه چه بسا پژوهش‌های موازی و تکراری را به دنبال داشته باشد که موجب از بین رفتن امکانات محدود موجود نیز می‌شود؛

بین پژوهش‌گران روحیه گروهی حاکم نیست و حال آن‌که تحقیقات گروهی بسیاری امروزه اولویت دارد؛

عدم همکاری کافی بین حوزه و نظام در امر پژوهش، آموزش و تبادل اطلاعات. در حوزه رغبتی برای هم‌آهنگ کردن نظام آموزشی و پژوهشی با نظام مشاهده نمی‌شود و بسیاری از به‌کندی انجام می‌پذیرد و از طرف دی‌گر ارکان نظام نیز تمایلی در جهت پذیرش ریسک در تقاضای تحقیقات بلندمدت توسط مراکز پژوهشی حوزه، از خود نشان نمی‌دهد و بی‌شتر به پژوهش‌های کوتاه مدت متمایل‌اند؛

بسیاری از پژوهش‌های انجام گرفته‌ی ما در زمینه‌های لازم انجام نپذیرفته است و ما از کیفیت بالایی برخوردار نیستیم؛

عدم ثبات مدیریتی‌های پژوهشی و تغییر دائمی آن سبب می‌شود که به خاطر بی‌ثباتی، رغبتی به انجام کارهایی که بازده درازمدت دارد نشان داده نشود، بدین‌جهت است که این روحیه به هیچ وجه با تحقیق و توسعه پژوهش سازگاری ندارد؛

نبود رقابت میان مراکز پژوهشی و مطرح نشدن نتایج تحقیقات این مراکز به طور همزمان در کنار یکدیگر و نقد نشدن این آثار سبب شده است بالندگی کمتری در پژوهش دیده شود؛

عدم استفاده مراکز و حوزه علمی‌ها از پژوهش‌گران مجرب و محققان و صاحب نظران دقیق و از طرفی اشتغال بسیاری از فرهیختگان حوزوی به امر آموزش باعث شده است که بار سنگین تدریس و آموزش برای آن‌ها وقت کافی جهت تحقیق باقی نگذارد؛

نداشتن برنامه صحیح پژوهشی و عدم سمت‌گیری صحیح تحقیقاتی. به عنوان مثال هنوز مکانی‌زمی در حوزه طراحی نشده که روشن شود در هر زمانی چه موضوعاتی از مسائل استراتژیک جامعه است که باید در حد ضرورت به آن بپردازد و چه مسائلی باید در طرح درازمدت او قرار گیرد و ما حتی روشن نیست ما سمت‌گیری تحقیقات خود را متوجه کدام یک از انواع تحقیقات بنماییم، آیا تحقیقات پایه؟ کاربردی؟ راهبردی؟ و ما توسعه‌ای؟ متأسفانه وجود این همه مشکلات و آسیب‌هایی که متوجه پژوهش است مجموعه‌ای از عوامل ما را به سی‌است گذاری روزمره‌ای کشانده است؛

عدم توجه لازم مسئولان کشوری و حوزوی به پژوهش و راه کارهای حل مشکلات؛

این روشن است که بدون دانش منابع پژوهشی نمی‌توان به توسعه مطلوب رسید؛ حتی در حوزه علمی‌ها هم با تمام قدمت و توانایی‌های خوبی که دارد به خاطر نبود یک طراحی و برنامه‌ریزی منسجم با آن که کتابخانه‌های متعددی در این حوزه وجود دارد و آمار بسیاری از کتاب در آن‌ها جمع‌آوری شده است اما فضای نامناسب و محدودیت‌های حاکم بر اکثر کتابخانه‌ها بازدهی آن‌ها را به حداقل رسانده است؛

وقت‌گیری بودن امور پژوهشی و ناچیز بودن منفعت مادی عائد از یک پژوهش برای پژوهش‌گران و در مقابل، گرانی ابزار پژوهش و منابع تحقیقی اعم از کتاب و امکانات سخت افزار و نرم افزار رایانه و غیره، علت دیگری است که می‌تواند موجب کم شدن انگیزه تحقیق باشد؛

پراکندگی مؤسسه‌های تحقیقاتی و عدم وجود واسطه ارگانیکی و تشریک مساعی آن‌ها با یکدیگر و ضعف و نارسایی ارتباطات علمی میان خود مراکز پژوهشی و مراکز فرهنگی و بدنه جامعه و نظام؛

کمبود کار تحقیقاتی در بسیاری از زمینه‌های علمی؛

آشنایی اندک محققین با نیازهای متنوع فکری و عقیدتی و روانی روحی جامعه؛

تمرکز بیش از حد نهادهای تحقیقاتی در قم که موجب عدم تعادل بین حوزه های علمی در سراسر کشور می شود و بسیاری از استعدادها و توانایی های استان ها به خاطر نبود مراکز علمی پژوهشی به هدر می رود؛ متأسفانه موضوع های بسیاری امر پژوهش کشور را با رکود نسبی و مشکلات جدی رو به رو کرده است. اهم این موضوع ها

عبارتند از:

۱. فقدان ارتباط منسجم و منطقی بین دانشگاه ها، مؤسسات تحقیقاتی و صنایع و به طور کلی واحدهای تولیدی،
۲. فقدان نظام صحیح و مطلوب در ارتباط با توزیع اعتبارات پژوهشی،
۳. فقدان انگیزه تحقیق در بین استادان و در مراکز تحقیقاتی،
۴. فقدان بودجه کافی، وجود مقررات دست و پاگیر مالی و اداری، کم توجهی به محققان و مشخص نبودن سیاست ها و اولویتهای تحقیقاتی (حتی در مورد انتخاب سوره های مهم تحقیقاتی)،
۵. فقدان سیاست گذاری مشخص و متمرکز در امر پژوهش و فقدان تمرکز در اجرای آنها.
۶. فقدان بستر مناسب برای شکل گیری و رشد تحقیقات کاربردی و توسعه ای.
۷. فقدان ضوابط منسجم و قابل اجرا در ارتباط با سیاست های حمایتی از محققان و متخصصان.

با در نظر گرفتن مسائل یاد شده برای تحقق اهداف عالی، اقداماتی به شرح زیر ضروری است:

۱. تمرکز بخشی دن به امور تحقیقات در چهارچوب هسته های پژوهش و نهایی تأیید ایجاد پژوهشگاهی به منظور سیاست گذاری و هدایت تحقیقات بنیادی، راهبردی، کاربردی و توسعه ای و عدم تمرکز در اجرای آن.
۲. بررسی امکانات بالقوه مناطق مختلف کشور و راه های بهینه سازی آن از طریق انجام مطالعات جامع.
۳. هدایت آموزش های دانشگاهی به سوی آموزش های کاربردی و تشویق دانشجویان کشور به امر پژوهش، با توجه به ضرورت های مملکتی و منطقه ای از طریق حمایت های مالی و تشویقی.

۴. ایجاد ارتباطی سازمان یافته بین دانشگاه، مراکز تحقیقاتی و واحدهای تولیدی و خدماتی.

۵. ایجاد ارتباطی سازمان یافته بین دانشگاه و مراکز اجرایی.

۶. تلاش برای برطرف کردن مشکلات واحدهای تولیدی و اجرایی از طریق انجام تحقیقات لازم.

۷. اتخاذ تدابیر و روش‌های اصولی برای حمایت از استادان محقق، پژوهشگران مستقل و مراکز توسعه تحقیقات مانند، ایجاد شهرک دانشگاهی و اعطای بورس‌های تحقیقاتی.

۸. برگزاری سمینارها و کنفرانس‌های علمی برای هدفمند شدن استادان دانشگاه و دانشجویان و ترغیب آنها به انجام فعالیت‌های مشابه.

۹. ایجاد مرکز اطلاع‌رسانی جامع در کشور و کاربردی کردن طرح‌ها در سطح مناطق کشور.

۱۰. ایجاد واحدهای نمونه صنعتی و کشاورزی با توجه به اولویت‌های منطقه‌ای، شرایط زیست محیطی و نیاز جامعه.

۱۱. نشر کتب علمی و فعالیت‌های پژوهشی با حمایت از بخش‌های مختلف صنعتی و اجرایی.

۱۲. جزئی‌نگری بیش از حد در علوم مشکلی است که همین امروز علوم غربی و مدرن نیز با آن مواجهند. امروز برای دانشمندان علوم جدید، مسئله پدیدرفته شده‌ای است که نمی‌توان به سادگی مرز مشخصی برای علوم مختلف در نظر گرفت، لذا علوم جدید هماهنگی لازم را با هم ندارند و چون کل‌نگری را با خود همراه ندارند، حقیقت را پاره پاره مورد بحث قرار داده‌اند و این موجب شده که تخصص‌های بین‌رشته‌ای در فضای جدید شکل بگيرد. غافل از آنکه تخصص بین‌رشته‌ای به موضوع ارتباط بین دو موضوع می‌پردازد و ریشه اختلافات انتزاعی بودن علوم در ذهن افراد بشر است و به این ترتیب به مرور زمان باید رشته‌های بین‌رشته‌ای شکل بگيرد و همین‌طور «فی‌تسلسل»؛ حال آنکه این علم است که باید یک پارچه شود، حقیقت علم که امری اجتماعی و بین‌ذهنی است، عدم توجه به کلیت و عدم کلان‌نگری در کنار جزئی‌نگری که آن هم قطعاً لازم است وضعیت دشواری را برای علوم جدید در همه عرصه‌ها پدید آورده است. این اصلی قطعی است که کلان‌نگری و جزئی‌نگری با یکدیگر و همراه هم کار تولید علم را رونق می‌بخشد. تولید علم، در یک نگاه تولید محصولی بشری است که مدی‌ریت و برنامه‌ریزی نیاز دارد و لو در اشل کوچک خود که کار علمی یک اندیشمند می‌باشد و این احتیاج به همراهی جزئی‌نگری و کلی‌نگری در کنار هم دارد.

۱۳. عدم توجه به همه لوازم یک نظریه و لذا شکل‌گیری نظریات ناقص و ناکارآمد و پرهزینه. بسیاری از نظریات ما فایده‌چندانی ندارد یا اثر عملی و فایده‌ای که بر آن مترتب است، فوق‌العاده کمتر از میزان هزینه و فرصتی است که برای آن می‌شود و این نیست مگر کم‌توجهی به لوازم یک نظریه. اساساً از

نظریات علمی ما ثمرات کمی گرفته می شود، چون همه لوازم آن مورد توجه نمی باشد یا اگر هست پرداخته نمی شود.

۱۴. دشواری به تفاهم رساندن یک نظریه در یک جامعه و لذا گم شدن بسیاری از نظریات در میان انبوه نظریات موجود.

۱۵. عدم ارتباط و جریان پیدا کردن نظریات علمی تولید شده در علوم و رشته های علمی مختلف و عدم ورود یافتن نظریات در علوم شامل به علوم مشمول و یا مرتبط.

۱۶. دشواری سنجش گزاره های علمی تولید شده با ملاک های ارزش گذاری مختلف، مانند صدق، هماهنگی با دیگر گزاره های علمی، کارآمدی بررسی همه این ملاک های ارزش گذاری برای ورود یک گزاره در پارادایم های علمی دیگر ضروری است و البته مشکل است.

۱۷. مشکلی که در فضای ترجمه با آن مواجهیم. آشنا نبودن معمول مترجمین با پارادایم علمی که اثر علمی در آن تولید شده و همین طور با پارادایم علمی که اثر علمی قرار است در آن مطرح شود و به آن ترجمه شود و آشنا نبودن متخصصین یک رشته علمی با زبان های که آثار علمی مرتبط با موضوع کاری آنها در کشورهای مختلف بوسیله آنها تولید شده و لذا مدیاریت ترجمه توسط یک قشر خاص با اهداف خاص و همین طور دستیابی به مجموعه دانشی خاص که به زبان های خاصی مثلا عربی یا انگلیسی تولید شده و این یعنی جهت دهی به نظام دانشی که این هم مشکلی است که دانشمندان دینی ما با آن به صورت های مختلف درگیرند.

۱۸. عدم هماهنگی علوم تولید شده و مجریان؛ یعنی تولید شدن علوم و مدل های که هیچ گاه به این سادگی در صحنه عمل پیاده نمی شوند و بنابراین اولاً کارآمدی آنها سنجیده نمی شود و ثانیاً نظرات مفید به دلیل بی توجهی کنار می روند و ثالثاً مجریان هر طور که بپسندند عمل می کنند.

۱۹. عدم شکل گیری یک نظام منسجم علمی که هم مبانی و نگرش های آن و هم علوم محض تولید شده در آن و هم علوم و مدل های اجرایی آنها در هماهنگی کامل با یکدیگر باشند و لذا شکاف میان علوم و نظریات.

۲۰. وحدت و هماهنگی دو نهاد علمی مهم به نام حوزه و دانشگاه.

۲۱. مبارزه عملی با فرهنگ نهادینه شده در تولید دانش که خصوصیت سکولاریزه کردن علوم در آن به شدت دیده می شود.

۲۲. رشد علم فقه به عنوان یک بی نا رشته گسترده در حالی که علوم دخیل در آن مانند اصول و رجال و مباحث تاریخی و مباحث ادیان و نظرات دیگر فقها از ابتدا تاکنون و مباحث فوق العاده مختلف در آن

دخیل می باشند. مخصوصا اگر پیرو مکتب قم در کار فقهی باشیم و دیدن تمام شواهد را در کار فقهی مؤثر بدانیم که این حل حتی یک مسئله فقهی را نیز محتاج یک زمان بسیار گسترده خواهد نمود و فقه را به عنوان رگ حیاتی حوزه از جهت دانشی به مرور با دشواری مواجه خواهد نمود.

۲۳. نیاز علم فقه برای توسعه و کارآمدی بیشتر به شناخت موضوعات و شرایط جدید و احتیاج به آشنایی با فضای اجتماعی جدید. برای پاسخگویی عملی کارآمد و مفید به مسائل و تولید فقه تربیت، فقه اخلاق، فقه تولید، علم فقه، صنعت فقه، اقتصاد و ... که این احتیاج به گسترش و شکل گیری و تکمیل گزاره های پراکنده فعلی دارد و از طرفی با گزاره های علمی تولید شده درگیر است و از سوی دیگر با شرایط اجتماعی شکل گرفته بر اساس آنها درگیر است و این یعنی احتیاج به یک کار انبوه حتی در یک مسئله کوچک تا چه برسد به یک نظام علمی در این زمینه.

۲۴. عدم گفتگوی علمی فعال و چالشی در سطح بالای تولید دانش فقه؛ یعنی در میان بزرگان و مجتهدین امروزی.

۲۵. عدم فرصت بسیاری از اندیشمندان طراز اول حوزوی برای تولید دانش متناسب با زبان و فهم روز دنیای و تولید دانش با ملاک های دنیای امروز بفهمد و بیسندد برای رساندن پیام علمی خود به گوش متفکرین جهان به صورت فعال و پر تولید.

۲۶. عدم مدیاریت تولید دانش که یک نحوه مدیاریت انسانی است، چون دانش چی زی نیست، مگر آنچه در ذهن و قلب متخصصین می باشد. رشد علوم وابسته به احساس نیازهای فردی و شخصی با نگاه های کم افق.

آفات دیگری

در مسئله علم و کسب دانش و به کارگیری معلومات در ارتباط با دیگران، آسیب های دیگری نیز وجود دارد که فقط با اشاره به آنها از این بحث می گذریم:

الف: فرقه سازی و ایجاد مذاهب جعلی از سوی دانشمندان؛

ب: به کارگیری دانش و ابزار علمی در مقاصد ضد بشری؛

ج: انحصار طلبی در مسائل علمی و فن آوری؛

د: تحریف در کتاب ها و آثار علمی از سوی برخی دانشمندان؛

ه: جدال و کشمکش میان اهل علم در مباحثه های علمی؛

و: دانش های غیر مفید و بی ارزش و غیر کاربردی؛

ز: تفاخر علمی و فخرفروشی صاحبان دانش به دی‌گران؛

ح: ضایعات علمی و هدر رفتن منابع دانش در اثر سهل‌انگاری در حفظ و نگه‌داری می‌راث علمی گذشته؛

ط: علم بدون تقوا و تهذیب نفس.

رشته پی‌وند همه این مشکلات چیست؟

این مشکلات و مشکلاتی از این قبیل که صرفاً به استقرا جمع‌آوری شدند، ما را به یک چالش مشترک فرا می‌خوانند و آن عدم توانایی عالمان و متخصصین در شکل‌دادن به یک نحوه تولید علم جامع‌نگر می‌باشد. جامعیت مسئله‌ای نیست که فقط مربوط به انتخاب موضوعات علمی باشد. اگر این بود به صرف تخصصی شدن رشته‌های علمی باید حل می‌شد. پس مسئله‌چیزدی‌گری است که در کنار تخصصی شدن علوم که به نظر معقول می‌رسد باید به آن توجه نمود.

مشکلاتی که در بالا برشمردیم در اینجا هنوز فرهنگ تخصص‌گرایی وجود ندارد، بلکه مسئله دانشگاه ما نیز می‌باشد. جامع‌نگری اگر مسئله‌فرآیند تولید دانش شد، راه‌چاره آن تخصصی شدن علوم نیست، چرا که در این صورت مسئله‌ای خواهد بود که به ارزش علم و حجیت آن از یک سو و هماهنگی علوم و فراگیری آن در جامعه از سوی دیگر و به مدی‌ری‌ت علوم مربوط خواهد شد. شما برای حل این مشکل چه راهی را پیشنهاد می‌کنید؟ واقعاً چون عالمان ما به تنهایی از عهده این می‌زان جمع‌آوری اطلاعات و کسب تخصص‌ها بر نمی‌آیند باید همواره با چالش‌های متداول امروزی دست و پنجه نرم کنیم. همی‌شه حوزه و دانشگاه بی‌ارتباط و همی‌شه علوم بی‌گستره و همی‌شه تولید علم بریده از صحنه‌عی‌ت جامعه باشد؟ آیا این سرنوشت محتوم جامعه است؟ این مسئله سالهاست ذهن مرا به خود مشغول کرده با بزرگانی از حوزه که مشهور اساتید موجود حوزه برای آنها احترام قائلند گفتگو کردم و جواب‌هایی شنیدم که جای تأمل جدی دارند.

یکی از اساتید در عین‌توصیه به تخصص‌گرایی، طلاب خود را مشغول به یادگیری علوم موازی در کنار هم نموده بود و راه حل را در این می‌دید.

دی‌گری به دانشجویان خود توصیه کرده بود که در کنار علوم مختلف انسانی دروس فعلی حوزه را هم بخوانند. سومی اساتید مختلف علمی را پای‌یک می‌ز نشانده بود که با هم دست به تولید دانش بزنند و دی‌گری نیز می‌گفت اگر از بین این هزاران طلبه ورودی حوزه، چند نفر هم علامه جامع علوم تربیت‌کنیم همین برای حوزه کافی است.

آیا این راه حل شدنی است؟ نظریه اولی موجب شده بود طلابی نا آشنا به دروس علمی حوزوی و فقه و اجتهاد اما آشنای به علوم جدید تربیت شوند. کسانی که شاید حتی برای فضای فعلی جامعه خطر ساز هم

باشند و لو خود متوجه نباشند، چرا که با لباس روحانی و با ادعای فقه و اصول همان حرف های دی‌گران را تکرار می کنند فقط با حالتی منفعلانه ذیل هر نظریه غربی شاهدی از قرآن و روایت را هم سوار می کنند و البته تقصیری هم ندارند ساده نیست تخصص در دو رشته علمی با آن حجم کاری که هر رشته علمی برای رشد خود به آن نیاز دارد.

نظریه دوم بدتر از اولی بود، چون صرفاً احتیاج روانی دانشجویان به کار دی‌نی را برطرف می کرد و عملاً دانشجویانی تربیت می کرد با همان نگرش های دانشی.

روی‌کرد سوم عملاً با شکست مواجه شده بود، چون اساتید مختلف نمی توانستند با ی‌کدی‌گر گفتگو کنند، زبان هم را نمی فهمیدند و ی‌ک‌دی‌گر را محکوم می کردند و فرصت هم نداشتند که حرف هم را بفهمند و با هم به تفاهم برسند و روی‌کرد چهارم نیز در عین بزرگواری صاحب نظرش بطولش بسپار شفاف و پی‌داست. معقول نیست این همه نیروی انسانی مستعد را برای ی‌ک هدف غیری ممکن سر کار بگذاری.

چه باید کرد؟

من فکر می کنم مشکل اینجاست که سال هاست روی‌کرد اجتماعی در میان ما نفوذ نداشته. فرهنگ خود محوری در جوامع علمی گسترده است. این ارزش نیست که اندیشمندان با هم دست به تولید بزنند حد اکثر کاری که اتفاق افتاده جمع آوری اطلاعات به صورت گروهی بوده است، نه این‌که تحلیلی و نتیجه‌گیری هم به صورت گروهی واقع شود ی‌ک فضای فرد محور بر این فضا حاکم بوده است و قطعاً فرد نمی تواند از عهده بر بی‌اید ی‌کی از اساتید ما می گفت آیه «و اعدوا لهم ما استطعتم من قوه» را اگر به این نگرش بدهی می گوی: مخاطب که تک تک افراد است و شرط عمل به احکام هم قدرت بر انجام دادن است که این شرط را ما نداریم، لذا هی‌چ ی‌ک از افراد مخاطب این آیه نخواهد بود؛ حال آنکه اگر مخاطب جامعه باشد، وضع متفاوت می شود. پیش فرض‌هایی در ذهن ما حاکم است که هی‌چ گاه آنها را به چالش جدی نمی کشی، حالا ی‌ا فرصت نمی کنی ی‌ا وقت نداریم ی‌ا مهم نمی دانی ی‌ا آنقدر مشکل است که بی‌خیالش می شوی. آیا نمی توان ی‌ک سازمان علمی تشکیلی داد، مجموعه ای که کار فقهی کند ی‌ا کار تولید دانش داشته باشد؟ آیا این بهترین راه جمع کردن تخصص و جامعیت نیست؟ شهید مطهری و بهشتی و دی‌گران حدود سال چهل این‌ت‌را مطرح کردند، اما تا کنون کمتر کسی به صورت عملی به این موضوع پرداخته است. چرا؟ دلیلمش روشن است. این کار فوق‌العاده مشکل است، نه فرهنگ آن وجود دارد نه نظام ارزشی حوزه‌اهتمامی در خور برایش قائل است، نه در این جهت تلاشی انجام شده است و نه مهارت و دانش آن وجود دارد.

باید دقت کرد که هدف به کارگیری روش‌بین رشته ای به غیری از هدف موضوع‌بین رشته است. روش‌بین رشته ای احتیاج به گروه متخصصین دارد و باید سازمان تولید دانش برای تحقق آن شکل بگی‌رد.

تا اینجا حدوداً نظر ما با آن استادی که سعی می کرد متخصصی ن مختلف را پای یک می ز بنشانند مشترک است، اما اشکال او این بود که این کار شدنی نبود و واقعا هم می توان تصور کرد که شروع چینی کاری با اساتید و متخصصین تا چه اندازه نشدنی است. این افراد اساساً زبان را هم نمی فهمند. اگر چه همه به یک زبان سخن می گویند و فرهنگ و مهارت کار گروهی را بعد از سال ها ندارند که بتوانند به کار ببرند. لذا برای این نظریه نیکی تکمله باید اضافه کرد و آن تربیت گروه ها و سازمان های متخصص است. در نسل جوان حوزوی و دانشگاهی می توان این ارزش را جا انداخت و آنها را وادار به تمرین و کسب مهارت و اخلاق کار گروهی و جمعی نمود؛ بعلاوه که اگر سعی کنیم ارزش پرداختن به سطح در کنار پرداختن به عمق را جا بی اندازیم، متخصصین مجبور خواهند بود در کنار کار تخصصی خود برای اینکه قدرت تفاهم را داشته باشند تا اندازه ای با علوم دیگرا آشنا شوند. شکل گیری گروه های پژوهشگر را در میان طلاب و دانشجویان جوان نباید دست کم گرفت که این زمینه را برای شکل گیری مطلوب نهایی آماده خواهد کرد. اگر قرار است انسان ها کاری را انجام دهند، باید تغذیه انسانی را که سرمایه گذاری از ابتدا و تربیت می باشد را در رأس کار قرار داد.

می توان گفت یکی از اموری که حجم مطالعه را در فضای علمی بالا خواهد برد، کار جمعی علمی است. با توجه به توضیحات بالا روشن می شود که چرا چینی است. اگر قرار باشد یک فرد دست به پژوهش بزند دایره اطلاعاتی که انتخاب می کند و در آن محدوده تلاش خواهد کرد تا اندازه ای خواهد شد و اگر کار جمعی برای پژوهش اتفاق بیفتد، دایره اطلاعات و منابع مورد رجوع واقعا متفاوت خواهد شد. تغذیه در رویکرد ما نسبت به کار جمعی آثار و برکات فراوانی خواهد داشت. اخی را در حوزه علمی جشنواره ای برای طلاب جوان پژوهشگر انجام شد، جالب است که ارزشی که به حجم کار علمی افراد داده شده بود؛ یعنی میزان عناوین تولید شده توسط یک فرد، این قابل مقایسه نبود با ارزشی که به کارهای علمی و پژوهش های گروهی داده شده بود. این نشان از فرهنگ و نظام ارزش گذاری حوزه دارد که جای بسی تأمل دارد.

خوشبختانه در چند سال اخیر ذوق و شوق تحقیق از محیط های دانشگاهی و پژوهشی به دستگاه های اجرایی کشور راه یافته و این خود فرصت مغتنمی است برای پژوهشگران تا طیف وسیعی از مسائل و گره های کور اجرایی مملکت را مورد توجه قرار دهند. در عین حال فضای موجود این فرصت را فرا روی مجریان امور قرار می دهد تا با اتکا به تحقیقات ژرفنگر و مطالعات کاربردی گام های علمی مؤثری برای حل معضلات موجود بردارند و اهداف توسعه همه جانبه را به تدریج جامه عمل بپوشانند. از آن گذشته اکنون که نیاز به کندوکاو عمیق فراگیری احساس می شود، مجریان امور در پی آنند که روند تصمیم گیری ها و اجرای سیاست ها در چارچوبی مستدل انجام شود.

اکنون وقت آن رسیده است که واقع بینانه وضعیت تحقیق و جستجوی علمی کشور را بررسی کنیم. در واقع برای بهره جستن از آنچه تحقیق نامیده می شود، ضرورت دارد که باز خورد پژوهش های انجام گرفته در سطح دستگاه های رسمی را بازنمایی و موانع موجود بر سر راه تحقیقات زیربنایی را نشانه گذاری کنیم.

بدون تردید آنچه امیدوار می‌سازد سازمان‌های اجرایی را برای گرایش به تحقیق فزونی می‌بخشد گذار از دوره بحرانی شک‌گرایی در تصمیم‌گیری است. فعل و انفعالاتی که می‌تواند به این روحیه خاتمه بخشد، نتایج مستند و مستدل پژوهش‌های پرمایه است. شمار پژوهش‌های انجام گرفته در حوزه‌های فنی و صنعتی نشان می‌دهد که خوشبختانه متخصصان و محققان علوم پایه کشور در راستای این مسیر اطمینان بخش گام برداشته و دستاوردهای درخشانی به دست آورده‌اند. گرایش روزافزون مبتکران و مخترعان کشور به انجام طرح‌های پژوهشی بی‌انگرس این ادعا است که در صورت مهیا بودن زمینه رشد و بالندگی در عرصه‌های فنی و صنعتی در آینده‌ای نه چندان دور شاهد پی‌روزی‌های چشمگیری در این حوزه خواهیم بود. با این همه به همان نسبت که از مقوله طرح‌های تحقیقاتی و صنعتی دور می‌شویم و به وادی مطالعات نظری و تحلیلی می‌نهییم، شاهد تحرکی نه چندان دلگرم‌کننده و صعودی می‌کنیم. کندروی ما در عرصه تحقیقات نظری موجب شده است که بسیاری از تصمیمات اتخاذ شده در مقولات علوم انسانی و به تبع آن مباحث فرهنگی با پیچیدگی و ابهام همراه باشد. برخی بر این باورند که ضعف پژوهش در این بخش از تحقیقات، از این واقعیت نشأت می‌گیرد که موضوع‌های تحقیق در راستای مقتضیات دستگاه‌های اجرایی گزینش نشده و در نتیجه از ارزش کاربردی قابل انتظار، بی‌بهره است. عده‌ای نیز می‌پندارند که توجه مراجع تصمیم‌گیرنده در امر پژوهش معطوف به حوزه‌های فنی است و می‌زان سرمایه‌گذاری آموزشی در این سطوح به مراتب بیشتر از سرمایه‌گذاری در افزایش توان آموزشی و پژوهشی رشته‌های تخصصی علوم نظری، به ویژه علوم انسانی است. اگرچه هر دو نظریه بخشی از واقعیت را بازگو می‌کنند، اما یکی از واقعیت‌هایی که نیاز به تشریح بیشتری دارد، این است که بسیاری از موضوع‌های گزینش شده برای تحقیق در چهارچوب یک برنامه‌ریزی کلان، برگزیده نشده و همین سبب شده است که گزینش‌های تحقیق سلیقه‌ای و در محدوده دستگاه سفارش‌دهنده و بی‌ارتباط با نیازهای دستگاه‌های موازی، به اطلاع محققان و پژوهشگران برسد. افزون بر آن، به دلیل اینکه هیچ دستگاه یا متولی مشخصی در کشور، کار نی‌ازسنجی پژوهشی دستگاه‌ها را عهده‌دار نبوده، هزینه‌های هنگفتی صرف انجام تحقیقاتی شده است که نه تنها نیازی از مسائل موجود در آن دستگاه را لااقل در کوتاه مدت حل نمی‌کند، چه بسا هر موضوع چندبار بی‌هوده بررسی و کندوکاو می‌شود.

گذشته از فقدان یک دستگاه منسجم کنترل‌کننده پژوهش در کشور، عامل دیگری که متأسفانه مانع عمده‌ای در راه پیشبرد امر تحقیق در کشور است وجود برخی محقق‌نماهای مدرک‌دار و بی‌مدرک است که به جای فهم عمیق مسائل و درک اهداف متعالی، پژوهش را به تجارت تبدیلی کرده‌اند. در این شرایط ضروری است برای بهره‌برداری بهینه از توان پژوهشی در کشور، به پژوهشگران و استادان آگاه می‌دان عمل داده شود و ناهمواری‌های موجود از سر راه برداشته شود. این امر شدنی نیست مگر اینکه متولیان دستگاه‌های پژوهشی کشور با تمرکز اجرایی در یک سازمان مشخص از تشتت و پراکندگی طرح‌های پژوهشی و صرف هزینه‌های موازی ممانعت به عمل آورند و با تعیین اولویت‌های کاربردی به تشکیص استادان محقق و مبرز، از انجام تحقیقات زودرس و خام پرهیز کنند.

پی‌شنهادها و راهکارها:

۱. همکاری های متقابل حوزه و نظام اعم از اجرائی و قانون گذاری و یقضائی و ... ؛
۲. واگذاری پروژه های پژوهشی توسط مراکز علمی فرهنگی و دولتی و غیردولتی به محققان تا این که آنان نیازهای تحقیقاتی را دریابند و در جهت تحقیقات زمان بندی شده، فعالیت نمایند؛
۳. تشویق و کمک های مادی و معنوی به محققین منفرد و مراکز پژوهشی تا بدین وسیله برای انجام تحقیقات مورد نیاز از انگیزه بیشتری فراهم گردد؛
۴. ارتقاء توانایی های مراکز پژوهشی از نظر کارشناسان و منابع؛
۵. ایجاد سیستم نظارتی و ارزیابی و به کار گرفتن نتایج تحقیقاتی که توسط افراد و گروه های گوناگون انجام پذیرفته است؛
۶. تدوین قوانین و مقررات تسهیل کننده و مشوق پژوهش؛
۷. تربیت محقق از طریق برنامه ریزی جامع در نظام آموزشی؛
۸. اعطای استقلال به پژوهش و مؤسسه های پژوهشی؛
۹. ایجاد واحدهای هم آهنگ کننده فعالیت های پژوهشی بین حوزه و مراکز پژوهشی و ... ؛
۱۰. ایجاد فرصت های مطالعاتی برای پژوهش گران جهت ارتقای سطح علمی و اطلاعاتی آنان؛
۱۱. شراکت دادن نتایج تحقیقات در نمایشگاه های کشوری و خارج از کشور و وارد ساختن پژوهش های حوزه در عرصه اطلاع رسانی جامع و فراگیری؛
۱۲. فراهم آوردن زمینه های نقد پژوهشی در راستای بالندگی و پویایی پژوهش ها و از طرفی ایجاد فضای رقابت علمی میان پژوهش گران و مراکز پژوهشی؛
۱۳. راه اندازی مرکز جمع آوری اطلاعات از نهادهای جامعه و کسب اطلاعات از نبض جامعه . تا زمانی که ندانیم جامعه ما برخوردار از چه گرایش هایی است و براساس درصدهای جمعیتی، اقشار مختلف جامعه چه مشکلات فکری و عقیدتی و فرهنگی دارند نمی توانیم پژوهش خود را روزآمد کنیم و براساس نیازها سامان دهی نماییم؛
۱۴. شناسایی استعدادها و خلاقیت های اشخاص و زمینه به کارگیری آنان و استفاده بهینه از این همه توانایی های بالفعل و بالقوه حوزه در راستای امور پژوهشی؛

۱۵. بهره منداختن پژوهش گران از امتیازهای قانونی و حقوقی مانند تشکیلات هیئت های علمی و اعطای مدرک علمی برای آنان و اعطای بورس برای تحصیلات غیرحوزوی و برخورداری از امتیازهای ویژه حوزوی و غیرحوزوی؛

۱۶. استفاده از دست آوردهای علمی فرهنگی جوامع و کشورهای دیگر و اطلاع رسانی به موقع درخصوص دست آوردهای علمی و مسائل روز؛

۱۷. سپردن امور پژوهشی به اهل فن و حمایت از آنان؛

۱۸. ایجاد و تقویت مرکزیتهای هدایت کننده امور تحقیقاتی؛

۱۹. توسعه و مرکزیتهای سیاست گذاری و تبادل اطلاعات علمی به منظور جمع آوری و تجزیه و تحلیل آمار و اطلاعات مورد نیاز فعالیت های تحقیقاتی؛

۲۰. ایجاد نظام هم آهنگ کننده تحقیقات از طریق افزایش بازدهی مراکز تحقیقاتی موجود؛

۲۱. تعیین اولویتهای تحقیقاتی و عنایت کافی به نیازها که این با روشن شدن سیاست های پژوهشی وابسته است؛ یعنی اگر سیاست ما این باشد که پژوهش های بی بد در دستور کار باشد که مربوط به مسائل بنیادی می باشد و یا موضوعات روزمره و مسائل جاری هرکدام در اولویت بندی و جذب بودجه تاثیر دارند؛

۲۲. با توجه به محدودیت و ناکافی بودن بودجه و اعتبارات تحقیقاتی، استفاده حداکثر از امکانات ضروری می نماید.

فهرست منابع:

- دمیرچی لو منصوره- غفاری مریم-علی بیک محمدرضا - حسینی فاطمه (بررسی وضعیت مجموعه سازی در کتابخانه‌های آموزشگاهی دبیرستان‌های دولتی شهر تهران در سال ۸۸-۱۳۸۷)
- فردوسی طیبه - (۱۳۷۲) (بررسی عوامل موثر در بی‌توجهی دانش‌آموزان به مطلب درسی). فصلنامه تعلیم و تربیت .

- اصغری نکاح، محسن- سعیدی رضوانی محمود- آزادفر نجمه - باغ‌گلی حسین - (۱۳۸۸). نگرش به خواندن دانش‌آموزان دوره ابتدایی: بررسی تفاوت حسب جنسیت، طبقه‌بندی اقتصادی، اجتماعی و پایه تحصیلی و مجموعه مقالات کتابخانه‌های آموزشی: پویاسازی نظام آموزشی و مشارکت در فرایند یاددهی- یادگیری.
- زال‌زاده، ابراهیم (۱۳۷۹). بررسی مطالعه غیردرسی و میزان استفاده دانش‌آموزان دبیرستان‌ها از کتابخانه‌های عمومی شیراز .
- آفتابی آرانی، فاطمه ، بتولی ، زهرا، (۱۳۸۶)، بررسی می‌زان مطالعه غیردرسی دانش‌آموزان دوره متوسطه
- رضوی، عباس، جعفری‌زاده ، مجیدی، نوروزی، داری‌وش، (۱۳۸۵)، رابطه بین می‌زان تم‌اشای برنامه‌های تلویزیونی و استفاده از منابع اطلاعاتی غیردرسی . فصلنامه کتابداری و اطلاع‌رسانی
- مجیدی موسی (اردی‌بهشت ۱۳۸۰) چگونه کتابخانه‌های آموزشی را فعال کنیم ماه نامه ی رشد تکنولوژی آموزشی دوره ی پانزدهم شماره ۸
- استیگر . رالف سی (۱۳۷۰) "راه‌های تشویق به مطالعه" مترجم: پروانه سپرده محل نشر تهران ناشر :
- دبیرخانه‌های امنای کتابخانه‌های عمومی کشور
- کلودژاوو، مترجم: دکتر جهانگیری جهانگیری (۱۳۷۳). پژوهش به شیوه پرسشنامه. محل نشر تهران ناشر: شرکت کوشا مهر

بسمه تعالی

پاسخگو گرامی پرسشنامه ای که پیش روی شماست مربوط است به یک تحقیق دانشجویی ، که راجع آسیب های پژوهش و پژوهشگر میباشد. با توجه به اینکه پاسخ شما نزد ما محفوظ خواهند ماند . خواهشمند است با دقت به همه سوالات پاسخ دهید.

باتشکر

- ۱- به چه میزان بانک اطلاعاتی معتبر با پژوهش ارتباط وجود دارد؟
خیلی کم کم متوسط زیاد خیلی زیاد
- ۲- به چه میزان بین بروز شدن منابع علمی با پژوهش ارتباط وجود دارد؟
خیلی کم کم متوسط زیاد خیلی زیاد
- ۳- به چه میزان بین کمبود بودجه با پژوهش ارتباط وجود دارد؟
خیلی کم کم متوسط زیاد خیلی زیاد
- ۴- به چه میزان بین کم بود کتاب ها مجلات علمی با پژوهش ارتباط وجود دارد؟
خیلی کم کم متوسط زیاد خیلی زیاد
- ۵- به چه میزان بین کم بود وسایل و تجهیزات با پژوهش ارتباط وجود دارد؟
خیلی کم کم متوسط زیاد خیلی زیاد
- ۶- به چه میزان بین کم بود کادر علمی مجرب با پژوهش ارتباط وجود دارد؟
خیلی کم کم متوسط زیاد خیلی زیاد
- ۷- به چه میزان بین ناکارآمد بودن واحد های درسی با پژوهش ارتباط وجود دارد؟
خیلی کم کم متوسط زیاد خیلی زیاد
- ۸- به چه میزان بین نداشتن روابط نزدیک با مراکز تولید علم جهان با پژوهش ارتباط وجود دارد؟
خیلی کم کم متوسط زیاد خیلی زیاد
- ۹- به چه میزان بین عدم اطلاع رسانی درست بین المللی با پژوهش ارتباط وجود دارد؟
خیلی کم کم متوسط زیاد خیلی زیاد

- ۱۰- امروزه با نداشتن مدرسان فرهیخته پژوهش نقش کم رنگی به خود گرفته است.
کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم

- ۱۱- امروزه به دلیل اشتغال بیش از حد هیأت علمی به امر تدریس کمتر به امر پژوهش پرداخته شده است.
کاملاً موافقم موافقم نظری ندارم مخالفم کاملاً مخالفم

